ZINTEGROWANY SYSTEM KWALIFIKACJI

OPISYWANIE KWALIFIKACJI

wolnorynkowych, sektorowych i nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych

PORADNIK

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
INSTYTUT BADAŃ EDUKACYJNYCH
Państwowy Instytut Badawczy

OPISYWANIE KWALIFIKACJI

wolnorynkowych, sektorowych i nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych

PORADNIK

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
INSTYTUT BADAŃ EDUKACYJNYCH
Państwowy Instytut Badawczy

Autorzy:
dr Piotr Bordzoł, Agnieszka Grabowska, dr Małgorzata Musialik,
Magdalena Welle, dr Natalia Kopeć-Panek

Redakcja merytoryczna:
Agnieszka Grabowska

Konsultacja merytoryczno-prawna:
Alicja Wawer

Konsultacja merytoryczna:
dr Anna Suchorab, Boris Poleganow

Redakcja:
Anna Herzog-Grzybowska

Skład:
Marcin Kot

Projekt okładki i rysunki:
Zuzanna Gułaj

Wydawca:
Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy
ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa
tel. (22) 241 71 00; www.ibe.edu.pl

INSTYTUT BADAŃ EDUKACYJNYCH
Państwowy Instytut Badawczy

Warszawa 2025

ISBN: 978-83-68313-75-8
ISBN publikacji online: 978-83-68313-80-2

Wzór cytowania:
Grabowska, A. (red.). Bordzoł, P., Grabowska, A., Musialik, M., Welle, M., Kopeć-Panek, N. (2025). *Opisywanie kwalifikacji wolnorynkowych, sektorowych i nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych. Poradnik*. Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy.

Publikacja opracowana w ramach projektu systemowego:
nr FERS.01.08-IP.05-0001/23 pt. „Wspieranie dalszego rozwoju Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji w Polsce (ZSK 6)" w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.

Egzemplarz bezpłatny

Poradnik jest aktualizacją publikacji: Strzemieczna, E. (red.). (2022). *Jak opisać kwalifikację rynkową i zaprojektować dla niej walidację? Przewodnik*. Instytut Badań Edukacyjnych.

Spis treści

Wstęp **5**

1. Zintegrowany System Kwalifikacji – najważniejsze fakty **6**

Wprowadzenie 6

1.1. Rodzaje kwalifikacji w Polsce 6

1.2. Podobieństwa i różnice pomiędzy kwalifikacjami w ZSK 8

2. Opisywanie efektów uczenia się **12**

2.1. Struktura opisu efektów uczenia się 12

2.1.1 Syntetyczna charakterystyka efektów uczenia się 12

2.1.2. Wyodrębnione zestawy efektów uczenia się 13

2.1.3. Poszczególne efekty uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji tych efektów 17

2.2. Od czego zacząć opisywanie efektów uczenia się? 19

3. Opracowanie opisu i włączanie do ZSK kwalifikacji wolnorynkowych i sektorowych **21**

3.1. Organizacja pracy przed rozpoczęciem opracowania wniosku o włączenie kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej do ZSK 21

3.2. Struktura opisu kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej zgodnie z ustawą o ZSK 22

3.2.1. Dane identyfikacyjne wnioskodawcy 22

3.2.2. Informacje o samej kwalifikacji 22

3.3. Przygotowanie projektu opisu kwalifikacji 24

3.3.1. Ogólne informacje o kwalifikacji 24

3.3.2. Uzasadnienie celowości włączenia kwalifikacji wolnorynkowej do ZSK 27

3.3.3. Efekty uczenia się i wymagania dotyczące walidacji 29

3.3.4. Informacje uzupełniające o kwalifikacji wolnorynkowej 32

3.5. Zgłaszanie kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji przez system e-wnioski 35

3.6. Procedura włączania kwalifikacji wolnorynkowych i sektorowych do ZSK 37

4. Opracowanie opisu kwalifikacji i włączanie do ZSK kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych **41**

4.1. Organizacja pracy związana z włączeniem kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji 41

4.2. Organizacja pracy nad opisem kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych 42

4.3. Od programu studiów do opisu efektów uczenia się dla kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych 43

4.4. Przygotowanie tabeli zgodności dla kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych....47
4.5. Przygotowanie rekomendacji dotyczącej przypisania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych....51
4.5.1. Przewodniczący zespołu ekspertów....53
4.5.2. Powtórne przygotowanie rekomendacji w przypadku negatywnej opinii Rady Interesariuszy ZSK....54
4.6. Zgłaszanie kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji....54
4.7. Procedura włączenia kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji....58
Bibliografia....63

Wstęp

Przygotowaliśmy dla Państwa poradnik dotyczący opisywania kwalifikacji cząstkowych (wolnorynkowych, sektorowych i nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych) w celu przekazania aktualnej[1] wiedzy w tym zakresie oraz udzielenia wskazówek związanych z przygotowaniem dokumentacji wymaganej do zgłoszenia kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). Nie jest to pierwsza publikacja przygotowana przez ekspertów metodycznych z Instytutu Badań Edukacyjnych – Państwowego Instytutu Badawczego dotycząca zgłaszania kwalifikacji cząstkowych do ZSK i ich funkcjonowania w systemie. W bibliografii uwzględniliśmy również inne poradniki i przewodniki dotyczące opisywania kwalifikacji, z którymi warto się zapoznać.

Niniejszy poradnik przeznaczony jest dla ekspertów merytorycznych z danego obszaru, którzy chcą opisać jedną z wymienionych kwalifikacji cząstkowych i szukają informacji, jak to zrobić zgodnie z obowiązującymi przepisami o ZSK, czyli Ustawą z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2016 r., poz. 64 z późn. zm., t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1606).

W publikacji – oprócz informacji, które dotyczą przygotowania wymaganych ustawowo dokumentów do zgłoszenia kwalifikacji wolnorynkowych, sektorowych i nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych do ZSK – znajduje się krótki rozdział przedstawiający rodzaje kwalifikacji w ZSK oraz ich cechy charakterystyczne. Oddzielny rozdział został poświęcony zaleceniom dotyczącym opisywania efektów uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji. Każdy rozdział odnoszący się do przygotowania opisu kwalifikacji kończy się ogólnymi informacjami na temat procesu włączania ich do ZSK.

Rozdziały można czytać w dowolnej kolejności. W celu ułatwienia czytania rozdziały oznaczyliśmy kolorami na marginesach. Osoby zainteresowane opisaniem kwalifikacji wolnorynkowych lub sektorowych zachęcamy do przeczytania rozdziałów oznaczonych kolorem pomarańczowym. Rozdziały oznaczone kolorem fioletowym dotyczą opisywania kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych.

[1] Po zmianach wprowadzonych od 1 stycznia 2024 r. oraz w styczniu 2025 r.

1. Zintegrowany System Kwalifikacji – najważniejsze fakty

Wprowadzenie

Zintegrowany System Kwalifikacji został wprowadzony w Polsce Ustawą z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1606), zwanej dalej ustawą o ZSK. Głównym zadaniem tego systemu jest gromadzenie i ewidencjonowanie wiedzy o kwalifikacjach nadawanych w Polsce wraz z określonym ustawowo zakresem informacji o każdej z nich. Celem tego rozwiązania jest zapewnienie dostępu do szczegółowych informacji o umiejętnościach objętych kwalifikacją oraz wymaganiach i warunkach jej uzyskania. Kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji można znaleźć w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK).

Zaistnienie kwalifikacji w rozumieniu Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji wymaga spełnienia określonych wymogów zawartych w ustawie o ZSK. Wymogi te mogą być różne dla różnych kwalifikacji.

Kwalifikacje cząstkowe włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji można ze sobą porównywać, gdyż posiadają podobny sposób opisu kompetencji obejmujący efekty uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji.

Kwalifikacja to zestaw efektów uczenia się (zob. rozdz. 2) w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych uzyskanych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący.

Walidacja to sprawdzenie, czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji – niezależnie od sposobu uczenia się tej osoby – potwierdziła wymagane dla tej kwalifikacji efekty uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji.

1.1. Rodzaje kwalifikacji w Polsce

Kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji dzielą się na kwalifikacje pełne oraz kwalifikacje cząstkowe (rysunek 1).

Rysunek 1. Kwalifikacje w ZSK

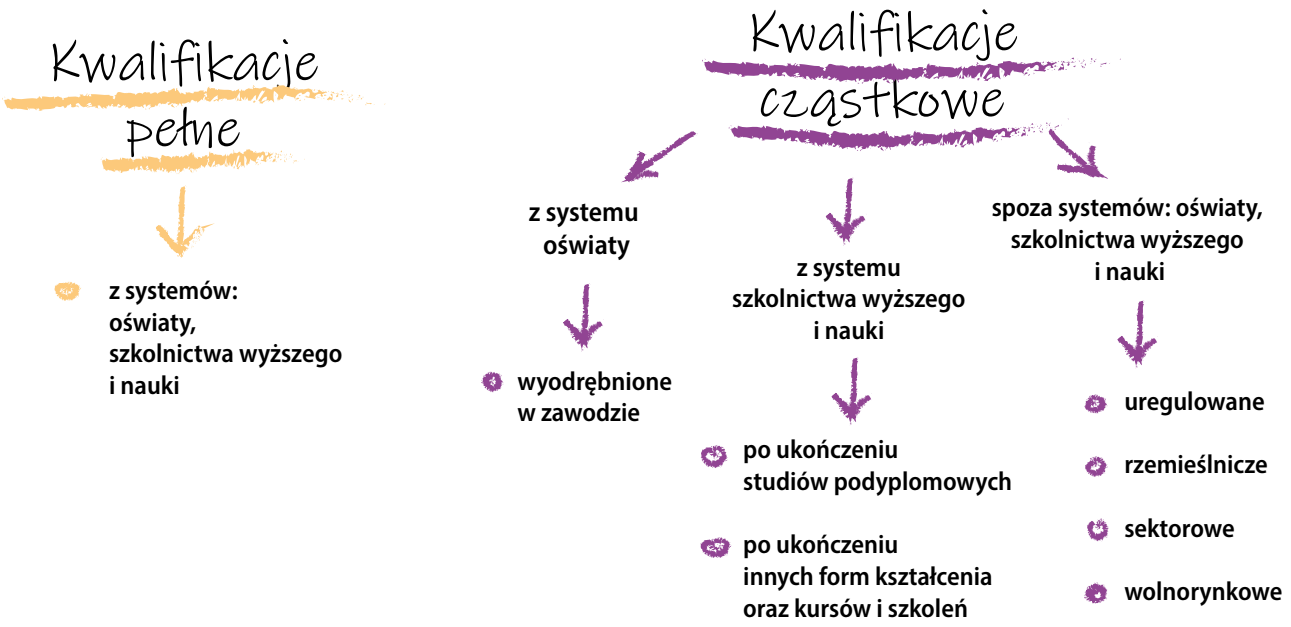

Źródło: opracowanie własne.

Kwalifikacje pełne, nadawane w ramach systemów oświaty i szkolnictwa wyższego i nauki, potwierdzają uzyskanie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych określonych dla poszczególnych etapów edukacji. Dają możliwość kontynuowania kształcenia na kolejnym etapie (np. świadectwo ukończenia szkoły podstawowej, świadectwo maturalne). Ten rodzaj kwalifikacji został włączony do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji na mocy ustawy o ZSK.

Kwalifikacje cząstkowe to:

1. Kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie funkcjonujące w ramach systemu oświaty – potwierdzają uzyskanie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych określonych dla zawodu nauczanego w szkole branżowej, np. kwalifikacja cząstkowa „obsługa magazynów" oraz kwalifikacja cząstkowa „organizacja transportu" mogą prowadzić do zdobycia zawodu technik logistyk. Ten rodzaj kwalifikacji został włączony do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji na mocy ustawy o ZSK.

2. Kwalifikacje nadawane po ukończeniu studiów podyplomowych, włączane do ZSK przez uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk i instytuty badawcze po przypisaniu poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji (zob. rozdz. 4).

3. Kwalifikacje nadawane po ukończeniu innych form kształcenia oraz kursów i szkoleń zgodnie z Ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r. poz. 1571)[2]. Stosuje się do nich odpowiednio przepisy art. 14–25, 26–36, 41–81 ustawy o ZSK.

[2] Zgodnie z art. 40 ustawy o ZSK: „o których mowa w art. 162 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w art. 2 ust. 2 pkt 3 Ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk i w art. 2 ust. 3 pkt 2 Ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych, oraz kursów i szkoleń, o których mowa w art. 4 pkt 6 Ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz".

4. Kwalifikacje nadawane poza systemami oświaty, szkolnictwa wyższego i nauki:

a) Uregulowane – ustanowione odrębnymi przepisami i nadawane na zasadach określonych w tych przepisach, z wyłączeniem kwalifikacji nadawanych w systemie oświaty oraz systemie szkolnictwa wyższego i nauki. Kwalifikacje uregulowane włącza do ZSK minister właściwy dla danego działu administracji rządowej (art. 38 ustawy o ZSK). Kwalifikacja uregulowana w rozumieniu ZSK nie jest uprawnieniem. Może być obok innych wymagań, takich jak: wiek, niekaralność, poziom wykształcenia, jednym z wymogów uzyskania danego uprawnienia, zawodu itp. Stanowią o tym odrębne przepisy prawa.

b) Rzemieślnicze – potwierdzone dyplomami mistrza i świadectwami czeladniczymi po zdaniu egzaminów w izbach rzemieślniczych zgodnie z art. 3 ust. 3 lit. a Ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz.U. z 1989 r., Nr 17, poz. 92). Te kwalifikacje włącza do ZSK minister właściwy na wniosek Związku Rzemiosła Polskiego zgodnie z art. 37 ustawy o ZSK.

c) Wolnorynkowe – odpowiadające na potrzeby społeczne lub potrzeby rynku pracy i nieuregulowane przepisami prawa, nadawane na zasadzie swobody działalności gospodarczej, zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy o ZSK. Każdy podmiot prowadzący zorganizowaną działalność w obszarze gospodarki, rynku pracy, edukacji lub szkoleń może opisać kwalifikację, a następnie wnioskować do ministra właściwego dla danego obszaru o włączenie jej do ZSK (zob. rozdz. 3).

d) Sektorowe – podobnie jak kwalifikacje wolnorynkowe nie są uregulowane odrębnymi przepisami. Są to kwalifikacje o charakterze zawodowym odpowiadające na potrzeby danej branży lub sektora i uwzględniające ich specyfikę. Mogą je zgłaszać podmioty prowadzące działalność statutową w obszarze danej branży lub sektora. Do ZSK włącza je minister właściwy dla danego działu administracji rządowej (zob. rozdz. 3).

Minister właściwy – minister kierujący działem administracji rządowej, do którego należy dana kwalifikacja uregulowana, sektorowa lub wolnorynkowa. Minister jest odpowiedzialny za włączenie jej do ZSK oraz jej funkcjonowanie, w tym za nadzór nad walidacją, certyfikowaniem i zapewnieniem jakości. Dla jednej kwalifikacji tylko jeden minister może zostać określony jako właściwy.

1.2. Podobieństwa i różnice pomiędzy kwalifikacjami w ZSK

Każda z kwalifikacji włączonych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji ma przypisany poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji (PRK) odpowiadający poziomowi Europejskiej Ramy Kwalifikacji (ERK)[3]. W przypadku kwalifikacji pełnych poziom PRK oznaczany jest cyfrą rzymską, a w przypadku kwalifikacji cząstkowych – arabską (rysunek 2).

[3] Europejska Rama Kwalifikacji (ERK) (ang. European Qualification Framework – EQF) to przyjęta w Unii Europejskiej struktura ośmiu poziomów kwalifikacji. Europejska Rama Kwalifikacji jest punktem odniesienia dla ram kwalifikacji w poszczególnych krajach UE i umożliwia porównywanie kwalifikacji między nimi.

Rysunek 2. Schemat poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji

Źródło: opracowanie własne.

Na dyplomach, certyfikatach i świadectwach kwalifikacji włączonych do ZSK umieszczany jest znak Polskiej Ramy Kwalifikacji z odpowiednim poziomem. Polska Rama Kwalifikacji (PRK) to składający się z ośmiu poziomów układ odniesienia, który umożliwia porządkowanie, porównywanie i opisywanie kwalifikacji funkcjonujących w Polsce. Każdy poziom PRK jest opisany za pomocą ogólnych stwierdzeń, tzw. charakterystyk (zob. rozdz. 4.4), wskazujących wymagania w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, które muszą spełniać osoby posiadające kwalifikacje z przypisanym danym poziomem ramy. Sformułowania opisujące poziomy PRK są bardzo ogólne, gdyż stanowią punkt odniesienia dla efektów uczenia się wymaganych dla włączonych do ZSK kwalifikacji z danego poziomu, niezależnie od dyscypliny naukowej czy działalności zawodowej, z której się wywodzą i z którą są powiązane. Im wyższy poziom PRK, tym wyższy poziom kompetencji w różnych zakresach (np. dotyczących trudności wykonywanych zadań, samodzielności). Przykładowo, w odniesieniu do działania kolejne stopnie trudności zapisano jako: pod bezpośrednim kierunkiem, pod kierunkiem w części bez instrukcji, w części samodzielnie, samodzielnie, natomiast w odniesieniu do wykonywania zadań kolejne stopnie trudności zapisano jako: bardzo proste, proste, niezbyt proste, niezbyt złożone, złożone[4].

Kwalifikacje włączone do ZSK znajdują się w publicznym rejestrze – Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji. Można w nim znaleźć nie tylko szczegółowe informacje o wszystkich kwalifikacjach włączonych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, ale także dane dotyczące podmiotów powiązanych z tymi kwalifikacjami, np. instytucji certyfikujących, podmiotów zewnętrznego zapewniania jakości, podmiotów składających wnioski o włączenie kwalifikacji do ZSK, ministerstw właściwych dla danej kwalifikacji[5].

[4] Więcej informacji nt. Polskiej Ramy Kwalifikacji i przypisywania poziomu do kwalifikacji można znaleźć w publikacji *Polska Rama Kwalifikacji. Poradnik użytkownika* (Sławiński, 2020).

[5] Więcej informacji na temat Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji znaleźć można w publikacji *Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji w praktyce* (Marszałek, 2019).

Kwalifikacje w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji są opisane za pomocą efektów uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji (zob. rozdz. 2).

Tabela 1 zawiera porównanie cech charakterystycznych kwalifikacji wolnorynkowych, sektorowych oraz nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych.

Tabela 1. Zestawienie podobieństw i różnic między kwalifikacjami wolnorynkowymi, sektorowymi oraz nadawanymi po ukończeniu studiów podyplomowych

Cechy charakterystyczne	kwalifikacja wolnorynkowa	kwalifikacja sektorowa	kwalifikacja nadawana po ukończeniu studiów podyplomowych
Rodzaj kwalifikacji	cząstkowa	cząstkowa	cząstkowa
Poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji	1–8 (zgodnie z Charakterystykami II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowymi dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8)	1–8 (zgodnie z Charakterystykami II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowymi dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8)	6–8 (zgodnie z Charakterystykami II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowymi dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego – poziomy 6–8)
Warunek uzyskania kwalifikacji	udział w walidacji i uzyskanie pozytywnego wyniku walidacji	udział w walidacji i uzyskanie pozytywnego wyniku walidacji	posiadanie kwalifikacji pełnej z co najmniej VI poziomu PRK, udział w walidacji i uzyskanie pozytywnego wyniku walidacji w toku studiów
Zgłoszenie formalnego wniosku o włączenie kwalifikacji do ZSK	podmiot rynkowy spełniający warunki formalne zgodnie z art. 14 ustawy o ZSK	podmiot branżowy spełniający warunki formalne zgodnie z art. 15a ustawy o ZSK	nie dotyczy
Podjęcie decyzji o włączeniu kwalifikacji do ZSK	minister właściwy zgodnie z art. 21b ustawy o ZSK	minister właściwy zgodnie z art. 21b ustawy o ZSK	uczelnia, instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk, instytut badawczy zgodnie z art. 13 ustawy o ZSK
Własność kwalifikacji	minister właściwy	minister właściwy	uczelnia, instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk, instytut badawczy
Przypisanie poziomu PRK do kwalifikacji	minister właściwy zgodnie z rekomendacją zespołu ekspertów	minister właściwy zgodnie z rekomendacją zespołu ekspertów	uczelnia, instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk, instytut badawczy zgodnie z rekomendacją zespołu ekspertów

Koszt włączenia kwalifikacji do ZSK	zgodnie z art. 17 ustawy o ZSK	zgodnie z art. 17 ustawy o ZSK podmiot branżowy Branżowego Centrum Umiejętności bezpłatnie[6]	bezpłatnie
Powiązanie z kształceniem	nie	nie	obowiązkowy udział w kształceniu
Nadawanie uprawnień do certyfikowania	minister właściwy	minister właściwy	nie dotyczy
Instytucja certyfikująca	podmiot rynkowy zgodnie z art. 41 ust. 2 ustawy o ZSK	podmiot branżowy zgodnie z art. 41 ust. 3 ustawy o ZSK	uczelnia, instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk, instytut badawczy
Zapewnienie jakości	w imieniu ministra właściwego Podmiot Zewnętrznego Zapewnienia Jakości; dana instytucja certyfikująca	w imieniu ministra właściwego Podmiot Zewnętrznego Zapewnienia Jakości[7]; dana instytucja certyfikująca	uczelnia, instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk, instytut badawczy

Źródło: opracowanie własne.

Warto pamiętać:

Tylko kwalifikacje pełne i kwalifikacje cząstkowe wyodrębnione w zawodzie są włączane do ZSK automatycznie na mocy ustawy o ZSK.

Jedynie na dyplomach, świadectwach i certyfikatach kwalifikacji włączonych do ZSK można umieścić znak Polskiej Ramy Kwalifikacji.

[6] W ramach realizacji projektu MEN dotyczącego powołania Branżowych Centrów Umiejętności.

[7] Art. 51 ust. 1a ustawy o ZSK: „Zewnętrzne zapewnianie jakości walidacji i certyfikowania kwalifikacji sektorowych prowadzonych przez instytucje certyfikujące będące podmiotami, o których mowa w art. 15a, które: 1) są organami prowadzącymi branżowe centra umiejętności, o których mowa w art. 4 pkt 30a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, lub 2) zawarły porozumienia, o których mowa w art. 8 ust. 3a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe – wykonuje Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie".

2. Opisywanie efektów uczenia się[8]

Efekty uczenia się to opis zdolności niezbędnych do wykonywania zadania (lub zadań) charakterystycznych dla kwalifikacji i wskazanych w jej nazwie. To wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne, które zostaną zweryfikowane w trakcie walidacji.

Mówiąc o efektach uczenia się, stawiamy w centrum uwagi osobę, podkreślamy, że chodzi o to, czego się nauczyła, a nie o to, jak wyglądał i z czego się składał proces uczenia, w tym – czego ta osoba „była uczona"[9].

Określając efekty uczenia się, warto zatem brać pod uwagę, że:

a) mogą być nabywane w różny sposób,

b) ich osiągnięcie zostanie sprawdzone w trakcie walidacji,

c) powinny być zatem osiągalne przez osoby uczące się.

Opis efektów uczenia się umożliwia przypisanie do kwalifikacji poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji. Przypisanie poziomu PRK jest warunkiem włączenia kwalifikacji do ZSK.

2.1. Struktura opisu efektów uczenia się

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie o ZSK opis efektów uczenia się powinien mieć następującą strukturę:

a) syntetyczna charakterystyka efektów uczenia się,

b) wyodrębnione zestawy efektów uczenia się,

c) poszczególne efekty uczenia się pogrupowane w zestawy efektów uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji tych efektów.

2.1.1. Syntetyczna charakterystyka efektów uczenia się

Jest to zwięzły, ogólny opis wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wymaganych dla danej kwalifikacji. Syntetyczna charakterystyka efektów uczenia się wynika wprost z opisanych

[8] Rozdział jest zmienioną wersją tekstu zawartego w publikacji *Jak opisać kwalifikację rynkową i zaprojektować dla niej walidację? Przewodnik* (Strzemieczna, 2022). W rozdziale wykorzystano część przykładów omówionych w tej publikacji.

[9] Należy mieć na uwadze, że do zdobycia kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych prowadzi kształcenie realizowane przez podmioty szkolnictwa wyższego i nauki. W tym przypadku efekty uczenia się pozostają w relacji z programami kształcenia przewidzianymi dla poszczególnych kierunków studiów podyplomowych (zob. rozdz. 4).

w zestawach efektów uczenia się i powinna w sposób adekwatny odzwierciedlać poziom PRK proponowany dla kwalifikacji. W szczególności powinna pokazywać:

a) stopień przygotowania osoby, która nabędzie daną kwalifikację, do samodzielnego (lub pod kierunkiem) działania w warunkach mniej lub bardziej przewidywalnych,

b) stopień przygotowania do samodzielnego rozwiązywania złożonych i nietypowych problemów w warunkach typowych lub zmiennych, wymagających innowacyjności,

c) stopień złożoności działań i zadań, które dana osoba może wykonywać,

d) funkcje, które dana osoba może pełnić w grupie pracowników.

Przykład syntetycznej charakterystyki efektów uczenia się

Osoba posiadająca kwalifikację „Programowanie i obsługiwanie procesu druku 3D" jest gotowa do samodzielnego działania w zakresie stosowania techniki druku 3D w celu wytwarzania obiektów fizycznych na podstawie dostarczonych modeli komputerowych. Charakteryzuje technologie oraz maszyny wykorzystywane w procesach druku 3D. Na podstawie dostarczonego modelu komputerowego CAD 3D przygotowuje proces wydruku obiektu. Korzysta z dokumentacji technicznej 2D i 3D obiektu. Dobiera parametry procesu druku 3D. Przygotowuje drukarkę 3D do realizacji procesu zgodnie z wybraną technologią. Określa potencjalny wpływ warunków środowiska, zdarzeń losowych oraz usterek drukarki 3D na przebieg druku 3D. Wskazuje czynniki, które mogły wpłynąć na potencjalną wadliwość wyprodukowanego obiektu. Uruchamia drukarkę, monitoruje przebieg procesu druku oraz podejmuje czynności zmierzające do finalizacji tego procesu. Wszystkie czynności wykonuje zgodnie z zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy. Osoba posiadająca kwalifikację kontroluje przebieg wykonywanych zadań, reagując na zdarzenia zakłócające prawidłowy przebieg procesu wytwarzania obiektu. Analizuje efekt druku 3D pod kątem zgodności z dokumentacją techniczną oraz efektem oczekiwanym w ramach wybranej technologii.

Źródło: kwalifikacja z 3 poziomem PRK opisana przez Fundację VCC i włączona do ZSK 17.02.2018 r. (Zintegrowany System Kwalifikacji, 2018).

2.1.2. Wyodrębnione zestawy efektów uczenia się

Efekty uczenia się porządkujemy, grupując je w zestawy. Można to zrobić na różne sposoby, np. według kolejności etapów danego działania, które osoba posiadająca kwalifikację potrafi przeprowadzić, lub ze względu na sposób ich walidacji, lub jeszcze inaczej: w jednym zestawie te, które będą sprawdzane podczas testu teoretycznego, a w kolejnym – weryfikowane z wykorzystaniem obserwacji.

Nazwy zestawów efektów uczenia się tworzymy podobnie jak nazwę kwalifikacji – z wykorzystaniem rzeczowników odczasownikowych, które nazywają czynność, ale też efekty tej czynności (tabela 2).

W nazwie zestawu efektów uczenia się można również wskazać zakres tematyczny, do którego odnosimy efekty uczenia się (np. „wiedza z zakresu montażu", „teoria szermierki").

Nazwy zestawów efektów uczenia się:

a) odpowiadają specyfice wchodzących w ich skład efektów uczenia się,

b) są możliwie krótkie,

c) nie zawierają skrótów,

d) wykorzystują rzeczownik odczasownikowy, np. „gromadzenie", „przechowywanie", „szycie", „montaż".

Tabela 2. Sposoby tworzenia rzeczowników nazywających czynności

Sposób tworzenia	Przykłady
Rzeczowniki odczasownikowe z przyrostkiem: -anie -enie -icie -ycie	planowanie, wykonywanie, montowanie, tworzenie, mielenie, prowadzenie, świadczenie, mycie
Rzeczowniki oznaczające czynności, w tym m.in. z przyrostkiem: -acja -aż	realizacja, demonstracja, stylizacja, prezentacja, weryfikacja, montaż, sprzedaż, instruktaż, ale także: transport, odbiór, nadzór, eksport, serwis, obsługa, naprawa, opieka

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 3 i 4 zaprezentowano przykładowe nazwy zestawów efektów uczenia się.

Tabela 3. Zestaw efektów uczenia się dla kwalifikacji „Uprawa ziół"

Nazwa kwalifikacji	Uprawa ziół
Nazwy zestawów	Wiedza z obszaru uprawy ziół
	Przygotowywanie do założenia plantacji zielarskiej

Źródło: Formularz kwalifikacji nr 43. Uprawa ziół (Zintegrowany System Kwalifikacji, 2020a).

Tabela 4. Zestaw efektów uczenia się dla kwalifikacji „Naprawa i uruchamianie wielowirnikowców bezzałogowych"

Nazwa kwalifikacji	Naprawa i uruchamianie wielowirnikowców bezzałogowych
Nazwy zestawów	Testowanie i ocena stanu technicznego wielowirnikowca bezzałogowego
	Naprawa lub wymiana uszkodzonych elementów wielowirnikowca bezzałogowego
	Sprawdzenie prawidłowości działania wielowirnikowca bezzałogowego w locie

Źródło: Formularz kwalifikacji nr 2. Naprawa i uruchamianie wielowirnikowców bezzałogowych (Zintegrowany System Kwalifikacji, 2020b).

W tabeli 5 i 6 zaprezentowano dwa przykładowe sposoby porządkowania efektów uczenia się. Tabela 5 prezentuje wybrane efekty uczenia się w zestawach ujęte w opisie kwalifikacji „Programowanie i obsługiwanie procesu druku 3D". Do kwalifikacji został przypisany 3 poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Tabela 5. Wybrane efekty uczenia się w opisie kwalifikacji „Programowanie i obsługiwanie procesu druku 3D"

Zestaw efektów uczenia się	Przygotowanie procesu druku 3D na podstawie dokumentacji
Efekty uczenia się	**Kryteria weryfikacji**
Dobiera parametry druku 3D	omawia parametry procesu i nastawy drukarki 3D nastawia parametry modelu zgodnie z możliwościami technologii
Zestaw efektów uczenia się	Realizowanie procesu druku 3D
Efekty uczenia się	**Kryteria weryfikacji**
Uruchamia drukarkę 3D	omawia zasady kalibracji drukarek 3D sprawdza stan kaset materiałowych oraz zgodność typu materiału z parametrami nastaw wynikającymi z parametrów modelu sprawdza gotowość drukarki 3D do pracy sprawdza nastawy drukarki 3D pod kątem dostosowania procesu do wymagań stosowanego materiału uruchamia proces druku 3D

Źródło: Kwalifikacja opisana przez Fundację VCC przy wsparciu IBE, włączona do ZSK 17.12.2018 (Zintegrowany System Kwalifikacji, 2018).

Tabela 6 prezentuje efekty uczenia się w zestawach ujęte w opisie kwalifikacji „Planowanie i prowadzenie procesu treningowego w szermierce". Do kwalifikacji został przypisany 5 poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Tabela 6. Wybrane efekty uczenia się w opisie kwalifikacji „Planowanie i prowadzenie procesu treningowego w szermierce"

Zestaw efektów uczenia się:	1. Teoria szermierki
Efekty uczenia się	**Kryteria weryfikacji**
1. Opisuje strukturę organizacyjną dyscypliny	
2. Charakteryzuje dyscyplinę	
3. Charakteryzuje pojęcia z zakresu teorii treningu sportowego i treningu w szermierce	
4. Omawia zasady bezpieczeństwa w szermierce	
Zestaw efektów uczenia się	2. Opracowanie koncepcji treningowej
Efekty uczenia się	**Kryteria weryfikacji**
1. Formułuje cele szkoleniowe	
2. Opracowuje roczne plany szkolenia	
3. Prowadzi ewaluację własnych koncepcji treningowych	

Źródło: *Kwalifikacja wolnorynkowa. Planowanie i prowadzenie procesu treningowego w szermierce* (Zintegrowany System Kwalifikacji, 2025a).

W nazwach zestawów efektów uczenia się oraz nazwach kwalifikacji można wymiennie używać różnych form rzeczowników nazywających czynności, niezależnie od sposobu ich tworzenia. Ważne, aby były dobrze rozumiane w kontekście. Stosowanie par takich jak na przykład „realizowanie" i „realizacja", „dobór" i „dobieranie" jest poprawne, o ile nie zaburzy to przejrzystości opisu. W wielu przypadkach wyraz utworzony za pomocą końcówek -anie, -enie, -ycie, -icie może nazywać czynność doraźną, inna forma rzeczownika natomiast będzie odnosić się do procesu, czynności lub nazwy osadzonej w terminologii określonej dziedziny zawodowej, np. „sprzedawanie" – przekazywanie towarów lub usług w zamian za określoną sumę pieniędzy (czynność doraźna, np. w sklepie); „sprzedaż" – odniesienie do działań związanych ze sprzedażą (do szeregu czynności, np. od przedstawienia oferty po zawarcie umowy), ale także termin („sprzedaż detaliczna, uliczna, wolnorynkowa" itp., „utrzymywać się ze sprzedaży", „zawierać umowę sprzedaży" itd.).

W związku z tym może się zdarzyć, że wyraz nieutworzony za pomocą końcówek -anie, -enie, -ycie, -icie zostanie wykorzystany do sformułowania nazwy kwalifikacji. Inna forma będzie mogła wówczas stanowić nazwę zestawu efektów uczenia się, np. „montaż" – w nazwie kwalifikacji, „montowanie" – w nazwie zestawu.

2.1.3. Poszczególne efekty uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji tych efektów

Efekty uczenia się odnoszą się do zdolności radzenia sobie z jakimś działaniem czy problemem. Dotyczą wiedzy (np. zasady działania maszyn), umiejętności oraz kompetencji społecznych (np. świadomość odpowiedzialności za skutki podejmowanych działań).

W opisie kwalifikacji nie ma potrzeby ścisłego rozdzielania efektów uczenia się z kategorii wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, a nacisk jest położony na umiejętności, które powinna zdobyć osoba starająca się o nabycie danej kwalifikacji.

Warto pamiętać, że:

„Poszczególne kategorie efektów uczenia się w PRK (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) nie mogą być traktowane całkowicie rozłącznie, ponieważ efekty uczenia się określane jako wiedza zawsze obejmują pewien komponent umiejętności, umiejętności zawsze zawierają pewne elementy wiedzy, a składnikiem kompetencji społecznych zawsze są jakieś umiejętności i pewna wiedza" (por. Sławiński, 2017, s. 23).

Podobne ujęcie efektów uczenia się ma miejsce w Zintegrowanej Strategii Umiejętności, w której umiejętności definiowane są jako „wrodzona lub nabyta zdolność sprawnego radzenia sobie z czymś", „zdolność do prawidłowego i sprawnego wykonywania określonego rodzaju czynności, zadania lub funkcji. Przez «prawidłowe wykonywanie» rozumie się wykorzystywanie w działaniu odpowiedniej wiedzy teoretycznej i praktycznej oraz stosowanie się do norm społecznych, w szczególności odnoszących się do danego rodzaju działalności" (MEN, 2020, s. 19).

Kryteria weryfikacji uszczegóławiają efekty uczenia się, doprecyzowują zakres umiejętności, wiedzy i kompetencji społecznych wymaganych dla danej kwalifikacji. Wskazują sposób sprawdzenia tego, czy osoba ubiegająca się o kwalifikację osiągnęła dany efekt uczenia się. Czynności wskazane w kryteriach weryfikacji powinny być możliwe do wykonania i zaobserwowania, a prawidłowość ich wykonania możliwa do zmierzenia i rzetelnej oceny. Sposób opisu tych czynności i użyte do tego czasowniki będą decydować m.in. o możliwych do wykorzystania metodach walidacji.

Efekty uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji[10] będą wykorzystywane podczas tworzenia narzędzi walidacji i mogą być też przydatne do opracowywania programów studiów, kursów i szkoleń.

[10] Przez narzędzia walidacji rozumiemy wszystkie materiały pozwalające na ocenę wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych uczestników walidacji. W zależności od zastosowanych metod będą to np. arkusze oceny testu, arkusze obserwacji, karty oceny dowodów i deklaracji, scenariusze wywiadów. Istotne są tu także klucze oceny, tj. opisy poprawnych odpowiedzi czy poprawnie wykonanych zadań.

Kryteria weryfikacji powinny być przedstawione w przemyślany sposób, np. kryteria odnoszące się do wykonywania czynności praktycznych warto uporządkować według kolejności ich wykonywania. Efekty uczenia się i kryteria weryfikacji powinny być:

a) realne – możliwe do osiągnięcia przez osoby zainteresowane kwalifikacją,

b) jednoznaczne – ich zapisy nie mogą budzić wątpliwości co do znaczenia, muszą być łatwe w interpretacji i zrozumiałe nawet dla laika,

c) mierzalne – możliwe do sprawdzenia w trakcie walidacji, z wykorzystaniem określonych metod, w określonym czasie,

d) sformułowane w taki sposób, aby można było je odnieść do poziomów PRK.

Zgodnie z art. 49a ust. 1 ustawy o ZSK warunkiem wydania certyfikatu kwalifikacji wolnorynkowej lub certyfikatu kwalifikacji sektorowej jest potwierdzenie w drodze walidacji osiągnięcia przez daną osobę wszystkich efektów uczenia się wymaganych dla danej kwalifikacji. Oznacza to konieczność zaplanowania walidacji w taki sposób, by sprawdzić wszystkie efekty uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji. Warto wziąć to pod uwagę podczas opisu efektów uczenia się – ich nadmierna liczba i uszczegółowienie może prowadzić do utrudnień w projektowaniu i prowadzeniu walidacji.

Efekty uczenia się oraz kryteria weryfikacji opisujemy z wykorzystaniem czasowników operacyjnych, które nazywają precyzyjnie konkretną czynność. Za pomocą niektórych czasowników operacyjnych można nazwać czynności służące weryfikacji wiedzy czy różnych umiejętności kognitywnych, np. syntetyzowania, analizowania, obliczania, projektowania, oceniania itd. Wiele czasowników operacyjnych nazywa czynności manualne wykonywane z wykorzystaniem maszyn i narzędzi[11] (tabela 7).

Tabela 7. Przykładowe czasowniki operacyjne stosowane do nazywania czynności weryfikujących wiedzę

Czasownik operacyjny	Definicja
charakteryzować	opisywać, wymieniając specyficzne cechy kogoś lub czegoś
omawiać	opisywać lub charakteryzować jakieś zagadnienie
opisywać	przedstawiać słownie cechy jakiejś osoby, rzeczy, sytuacji lub zjawiska
rozróżniać	stwierdzać różnice między jakimiś zjawiskami, rzeczami lub istotami

Źródło: opracowane na podstawie *Wielki słownik języka polskiego* (PWN, bdw).

[11] Szczegółowe informacje dotyczące czasowników operacyjnych można znaleźć w publikacji Jak czasowniki operacyjne mogą pomóc w doborze metod stosowanych w walidacji (Zintegrowany System Kwalifikacji, 2025b).

2.2. Od czego zacząć opisywanie efektów uczenia się?

W pierwszej kolejności należy się zastanowić nad tym, czego ma dotyczyć kwalifikacja, na jakie potrzeby odpowiadać i wreszcie – jakie umiejętności powinna obejmować. Namysłowi nad efektami uczenia się powinna towarzyszyć refleksja nad możliwością wskazania warunków, jakie musi spełnić osoba przystępująca do walidacji, a także innych – poza pozytywnym wynikiem walidacji – warunków uzyskania kwalifikacji.

W opisywaniu efektów uczenia się pomocne mogą być Polska Rama Kwalifikacji oraz sektorowe ramy kwalifikacji (SRK). Charakterystyki PRK i SRK nie są opisami kwalifikacji i nie należy ich kopiować do opisu efektów uczenia się. Można się nimi inspirować i je operacjonalizować.

Wszystkie sformułowania użyte do opisu efektów uczenia się powinny być jasne i zgodne z założeniami i intencjami. Warto również prześledzić opis efektów uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji pod kątem użycia nadmiarowych słów („podpórek językowych"): przymiotników, przysłówków, wyrażeń przysłówkowych, które w zamierzeniu mają pełnić funkcję dookreślającą, ale nie zawsze są jednoznaczne, np. podstawowe (techniki, regulacje); typowe (awarie); złożone (wyroby); popularne (aplikacje); (dobiera) prawidłowo; (określa) we właściwy sposób; (charakteryzuje) pożądaną (postawę) i wymagany (zakres wiedzy); inne (stosowane); zgodnie z przyjętymi zasadami.

Słowa-podpórki językowe, które w założeniu mają określać stopień złożoności danego zagadnienia, w praktyce często mogą być różnie rozumiane zarówno przez osoby zainteresowane uzyskaniem kwalifikacji, jak i ekspertów przygotowujących narzędzia walidacyjne. Użycie nieprecyzyjnych sformułowań będzie utrudniać kandydatowi przygotowanie się do walidacji, gdyż nie jest wtedy do końca jasne, co dokładnie będzie wymagane podczas jej przebiegu; dodatkowo może też zmniejszyć obiektywność weryfikacji: ocena spełnienia danego kryterium może zależeć np. od tego, co członek komisji uważa za typowe, a co za zaawansowane. Trudnym zadaniem jest oddanie w efektach uczenia się progresji w zakresie umiejętności niezbędnych do wykonywania coraz bardziej złożonych zadań. Chęć zastosowania takich słów, jak: „prosty", „typowy", „zaawansowany", „ogólny", może pojawiać się przy opisywaniu kilku kwalifikacji, w których mamy do czynienia ze wzrostem wymagań, a tym samym kolejnymi poziomami PRK. Stosowanie wymienionych określeń nie rozwiązuje problemu, lecz może prowadzić do powielania w opisach kwalifikacji sformułowań używanych np. w opisach kursów i szkoleń oraz sprawić, że będą mniej czytelne i trudniejsze do weryfikacji.

Wskazówki dotyczące opracowania efektów uczenia się

1. Przemyśl strukturę efektów uczenia się: Które kompetencje są nadrzędne? Które się w nich zawierają?

2. Nazwij zestawy efektów uczenia się, efekty uczenia się oraz kryteria weryfikacji.
3. Sprawdź, czy do nazywania zestawów efektów uczenia się zostały użyte rzeczowniki odczasownikowe, a do nazywania efektów uczenia się i kryteriów weryfikacji – czasowniki operacyjne.
4. Zadbaj, aby czasowniki operacyjne i rzeczowniki odczasownikowe były adekwatne i jednoznaczne.
5. Sprawdź, czy liczba i poziom szczegółowości efektów uczenia się i kryteriów weryfikacji umożliwią zaplanowanie walidacji.

Lista sprawdzająca po opisaniu efektów uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji

1. Opis efektów uczenia się jest kompletny, poprawny merytorycznie i językowo.
2. Zastosowano jednolitą terminologię, a użyte sformułowania będą zrozumiałe dla wszystkich czytelników opisu.
3. Efekty uczenia się i kryteria weryfikacji są spójne i można je porównać z zapisami Polskiej Ramy Kwalifikacji.
4. Nazwa kwalifikacji została utworzona z wykorzystaniem rzeczowników oznaczających czynności lub w inny sposób odnosi się do zakresu działań ujętych w efektach uczenia się.
5. Syntetyczna charakterystyka efektów uczenia się nawiązuje do charakterystyki odpowiedniego poziomu PRK i zachowuje spójność z efektami uczenia się w zestawach.

3. Opracowanie opisu i włączanie do ZSK kwalifikacji wolnorynkowych i sektorowych

Proces tworzenia opisu kwalifikacji wolnorynkowej i sektorowej przebiega podobnie. Opisy przygotowywane są na podstawie tego samego zakresu informacji, a różnica dotyczy tego, kto może wnioskować o włączenie danej kwalifikacji do ZSK i kto może pełnić funkcję instytucji certyfikującej (zob. rozdz. 1). Informacje zawarte w niniejszym rozdziale – choć formułowane na przykładzie kwalifikacji wolnorynkowych – mogą być w pełni wykorzystane również przy tworzeniu opisu kwalifikacji sektorowych.

3.1. Organizacja pracy przed rozpoczęciem opracowania wniosku o włączenie kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej do ZSK

Przed rozpoczęciem wypełniania wniosku o włączenie kwalifikacji wolnorynkowej do ZSK warto przygotować projekt proponowanej kwalifikacji. Dzięki temu przygotowany wniosek będzie przejrzysty, spójny oraz zgodny z wymogami ustawy o ZSK.

Warto wykonać następujące czynności przygotowawcze:

1. Dokonać analizy rynku i branży. Dzięki temu będzie można ustalić, czy w danej dziedzinie istnieje luka kompetencyjna, którą ma wypełnić proponowana kwalifikacja.

2. Zebrać i przeanalizować informacje dotyczące rynku pracy i zapotrzebowania na dane kompetencje. Analiza pozwoli określić, jakie kompetencje zawodowe ma potwierdzać proponowana kwalifikacja, jak będą one mierzone oraz czy odpowiadają one wymaganiom pracodawców.

Na przykład dynamiczny rozwój technologii w sektorze IT lub rosnące zapotrzebowanie na monterów instalacji fotowoltaicznych w energetyce odnawialnej stanowią argumenty przemawiające za włączeniem danej kwalifikacji do systemu.

3. Określić grupę docelową. Warto ustalić, dla kogo kwalifikacja jest przeznaczona – czy dla osób rozpoczynających karierę w danej branży, czy dla doświadczonych specjalistów, którzy chcą potwierdzić swoją wiedzę i umiejętności.

4. Skupić się na istotnych elementach. Opis kwalifikacji powinien zawierać tylko te informacje, które mają wpływ na ocenę kompetencji i uzyskanie kwalifikacji. Eliminacja zbędnych szczegółów sprawia, że dokument jest przejrzysty i łatwy do zrozumienia.

5. Ustalić harmonogram prac nad opisem. Wyznaczenie terminu zebrania danych, konsultacji z ekspertami w danej branży oraz kolejnych etapów redagowania opisu pozwoli utrzymać odpowiednie tempo prac i skoncentrować się na najważniejszych zadaniach.

Uporządkowany proces przygotowania opisu kwalifikacji umożliwi opracowanie przemyślanej, przejrzystej i spójnej propozycji kwalifikacji odpowiadającej na wymagania rynku pracy i atrakcyjnej dla osób chcących zdobyć daną kwalifikację.

3.2. Struktura opisu kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej zgodnie z ustawą o ZSK

Zgodnie z rozdziałem 3 ustawy o ZSK we wniosku o włączenie kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej do ZSK należy zawrzeć informacje dotyczące danych identyfikacyjnych wnioskodawcy oraz informacje o samej kwalifikacji według poniższej struktury.

3.2.1. Dane identyfikacyjne wnioskodawcy

Należy podać dane podmiotu, który występuje z wnioskiem o włączenie kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej do ZSK:

a) nazwę albo imię i nazwisko (w przypadku osoby fizycznej),

b) siedzibę i adres albo adres zamieszkania oraz adres do doręczeń (w przypadku osoby fizycznej),

c) numer identyfikacji podatkowej (NIP), numer PESEL lub, w przypadku osoby zagranicznej, o której mowa w art. 3 pkt 5 Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2022 r., poz. 470 oraz z 2024 r., poz. 1222), inny numer przypisany do celów identyfikacji podatkowej w kraju siedziby lub zamieszkania,

d) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS), o ile został nadany,

e) imiona i nazwiska oraz stanowiska osób uprawnionych do reprezentowania (w przypadku podmiotu będącego osobą prawną lub jednostką organizacyjną niebędącą osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną),

f) adres elektroniczny osoby składającej wniosek w imieniu podmiotu.

3.2.2. Informacje o samej kwalifikacji

Informacje podzielone są na cztery grupy.

1. Ogólne informacje o kwalifikacji:

a) nazwa kwalifikacji,

b) informacje obejmujące przykładowe: działania i zadania, które potrafi wykonać osoba posiadająca daną kwalifikację; grupy osób, do których dana kwalifikacja jest w szczególności

kierowana; możliwości wykorzystania kwalifikacji i dalszego rozwoju osobistego lub zawodowego, w tym możliwości ubiegania się o inne kwalifikacje i uprawnienia w danej dziedzinie zawodowej,

c) propozycja dotycząca przypisania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji i propozycja odniesienia do poziomu Sektorowych Ram Kwalifikacji, jeżeli Sektorowe Ramy Kwalifikacji dla danych sektorów lub branż są włączone do ZSK,

d) objętość kwalifikacji.

2. Uzasadnienie celowości włączenia kwalifikacji wolnorynkowej do ZSK:

a) zgodność kwalifikacji wolnorynkowej z rozpoznanymi potrzebami społecznymi lub potrzebami rynku pracy, poparta danymi wynikającymi z analizy potrzeb rynku pracy i grup osób, do których dana kwalifikacja w szczególności jest kierowana,

b) podobieństwa i różnice w odniesieniu do kwalifikacji o zbliżonym charakterze, w szczególności kwalifikacji włączonych do ZSK,

c) inne przesłanki potwierdzające zgodność kwalifikacji wolnorynkowej z rozpoznanymi potrzebami rynku pracy i grup osób, do których dana kwalifikacja jest kierowana.

3. Efekty uczenia się i wymagania dotyczące walidacji:

a) efekty uczenia się wymagane dla danej kwalifikacji wolnorynkowej opisane zgodnie z art. 9 ustawy o ZSK ust. 1 pkt 1,

b) ramowe wymagania dotyczące walidacji:

– metody przeprowadzenia walidacji,

– osoby przeprowadzające walidację,

– warunki organizacyjne i materialne niezbędne do prawidłowego i bezpiecznego przeprowadzenia walidacji.

4. Informacje uzupełniające o kwalifikacji wolnorynkowej:

a) informacje o możliwości przygotowania do uzyskania kwalifikacji w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, w związku z art. 47 ust. 1 pkt 3, lub w ramach kursu umiejętności zawodowych, o którym mowa w art. 4 pkt 35a tej ustawy, lub możliwości jej wykorzystania w celu potwierdzenia dodatkowych umiejętności zawodowych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 46 ust. 1 tej ustawy (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 737),

b) w razie potrzeby:

– warunki, jakie musi spełnić osoba przystępująca do walidacji,

– inne, poza pozytywnym wynikiem walidacji, warunki uzyskania kwalifikacji,

c) okres ważności certyfikatu kwalifikacji i warunki przedłużenia ważności certyfikatu albo informacja, że ważność nadanego certyfikatu jest bezterminowa,

d) kod Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Edukacji (ISCED),

e) kod Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

3.3. Przygotowanie projektu opisu kwalifikacji

3.3.1. Ogólne informacje o kwalifikacji

Nazwa kwalifikacji

Nazwa kwalifikacji powinna informować, jakiego zakresu kompetencji dotyczy dana kwalifikacja. Powinna zawierać rzeczownik odczasownikowy odnoszący się do umiejętności opisanych w kwalifikacji. Przykładem może być: „Projektowanie i montaż systemów fotowoltaicznych" czy „Serwisowanie i diagnostyka pojazdów elektrycznych". Taki sposób formułowania nazw kwalifikacji nie tylko ułatwia zrozumienie zakresu potwierdzonych umiejętności, ale również stanowi pierwszy krok do budowania rozpoznawalności kwalifikacji na rynku. Proponując nazwę kwalifikacji, warto pamiętać o tym, aby była możliwie krótka i jednoznaczna oraz nie zawierała skrótów.

W środowiskach branżowych używa się nazw, które bezpośrednio odnoszą się do wykonywanego zawodu czy stanowiska pracy, np. „księgowy" czy „specjalista". Kwalifikacja nie jest ani opisem zawodu, ani stanowiska pracy, a użycie takiej nazwy w odniesieniu do kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej może wprowadzić w błąd.

Wskazówki do formułowania nazwy kwalifikacji

1. Używaj rzeczowników odczasownikowych. Nazwa powinna wskazywać na czynność, np. projektowanie, serwisowanie, diagnozowanie.
2. Wskaż obszar, którego dotyczy kwalifikacja, np. systemów PV, pojazdów elektrycznych, wyrobów cukierniczych.
3. Unikaj skrótów i branżowego żargonu.
4. Sprawdź, czy podobna nazwa kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej już istnieje w ZSK.
5. Zadbaj o zwięzłość i jasność. Im krócej i jaśniej, tym lepiej.

Podstawowe informacje o kwalifikacji

Podstawowe informacje o kwalifikacji wolnorynkowej to streszczenie całego opisu kwalifikacji. Powinno ono zawierać kluczowe informacje, dzięki którym zarówno kandydaci, jak i pracodawcy będą mogli ocenić przydatność kwalifikacji oraz jej wpływ na własny rozwój zawodowy lub pracowników.

Streszczenie powinno jasno określać:

a) zakres działań i zadań, które potrafi wykonywać osoba posiadająca daną kwalifikację (na podstawie sformułowanych w kwalifikacji efektów uczenia się), co pozwoli zarówno pracodawcom, jaki i kandydatom zorientować się, jakie umiejętności są w danej kwalifikacji potwierdzane,

b) grupy osób, które mogą być zainteresowane uzyskaniem kwalifikacji,

c) możliwości wykorzystania kwalifikacji w rozwoju osobistym lub zawodowym.

Podstawowe informacje o kwalifikacji wolnorynkowej w branży energii odnawialnej uwzględniałyby:

a) czy osoba posiadająca daną kwalifikację potrafi wykonywać określone zadania, np. projektować, montować lub serwisować instalacje fotowoltaiczne,

b) czy osoba posiadająca daną kwalifikację potrafi wykonać standardowe zadania, czy też może rozwiązywać niestandardowe problemy techniczne, które mogą pojawić się w trudnych warunkach instalacyjnych,

c) czy dana kwalifikacja jest przede wszystkim skierowana do monterów, serwisantów, czy może raczej do inżynierów specjalizujących się w odnawialnych źródłach energii; czy może być również atrakcyjna dla osób, które chcą się przebranżowić, uzyskać nową kwalifikację potwierdzają kompetencje w tej dynamicznie rozwijającej się branży,

d) czy uzyskanie tej kwalifikacji może stanowić podstawę do zdobycia kolejnych kwalifikacji, np. certyfikatu specjalisty ds. zarządzania instalacjami fotowoltaicznymi lub kwalifikacji menedżerskiej w sektorze energii odnawialnej.

Propozycja dotycząca przypisania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji

Poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji (PRK) odzwierciedla:

a) stopień trudności i złożoności działań opisywanych w kwalifikacji,

b) poziom samodzielności, autonomii i odpowiedzialności podczas wykonywania działań opisywanych w kwalifikacji.

Należy zaproponować jeden z ośmiu poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji. Zgodnie z art. 21 ust. 3 ustawy o ZSK rekomendację sporządza się na podstawie porównania efektów uczenia się wymaganych dla danej kwalifikacji z charakterystykami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji. Rekomendacja obejmuje efekty uczenia się wymagane dla kwalifikacji wolnorynkowej lub kwalifikacji sektorowej opisane zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy o ZSK, będące podstawą przypisania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz odniesienie do poziomu Sektorowych Ram Kwalifikacji, jeżeli ustanowiono Sektorowe Ramy Kwalifikacji w danym sektorze lub branży (zob. rozdz. 4). Ostateczną decyzję co do przypisania poziomu PRK dla kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej podejmuje minister właściwy, kierując się rekomendacją zespołu ekspertów i opinią Rady Interesariuszy. Wypełniając wniosek o włączenie kwalifikacji do ZSK, należy również wskazać poziom Sektorowej Ramy Kwalifikacji utworzonej dla danej branży, o ile taka sektorowa rama dla danej branży jest włączona do ZSK. Zasada przypisywania poziomu SRK jest analogiczna jak w przypadku poziomu PRK (zob. rozdz. 4).

Warto podkreślić, że kwalifikacja o niższym poziomie PRK nie jest gorsza od tej, której przypisano wyższy poziom. Nie jest też tak, że osoba posiadająca kwalifikację pełną, np. z VII poziomem PRK, nie może czy nie powinna uzyskiwać kwalifikacji cząstkowej z wyższym czy niższym poziomem PRK. Poziom PRK oddaje stopień złożoności działań opisanych w kwalifikacji oraz poziom samodzielności, autonomii i odpowiedzialności podczas ich wykonywania. Każdy na różnych etapach swojego życia zawodowego może potwierdzić wiele kwalifikacji z różnymi poziomami PRK.

Objętość kwalifikacji

Objętość kwalifikacji to orientacyjny nakład pracy, w tym pracy własnej, wyrażany w godzinach zegarowych, niezbędny do nabycia wszystkich efektów uczenia się wymaganych dla danej kwalifikacji.

Określenie objętości kwalifikacji pomaga ustalić, ile czasu średnio potrzebuje kandydat, aby rzetelnie przygotować się do walidacji. Na tej podstawie kandydat może ocenić swoje możliwości, zaplanować naukę i ustalić harmonogram przygotowań do walidacji, co pozwoli uniknąć sytuacji, w której proces nauki okaże się zbyt intensywny lub nierealny do wykonania w dostępnych dla niego ramach czasowych.

Warto podkreślić, że przyjęty wymiar godzinowy stanowi jedynie wartość orientacyjną – niektóre osoby mogą potrzebować więcej czasu, a inne mniej, co wynika z indywidualnych predyspozycji i dotychczasowego doświadczenia.

3.3.2. Uzasadnienie celowości włączenia kwalifikacji wolnorynkowej do ZSK

Zgodność kwalifikacji wolnorynkowej z rozpoznanymi potrzebami społecznymi lub potrzebami rynku pracy

Pisząc o zgodności kwalifikacji wolnorynkowej z rozpoznanymi potrzebami społecznymi lub rynku pracy, należy przedstawić argumenty przemawiające za tym, że dana kwalifikacja odpowiada na aktualne oraz przewidywane potrzeby społeczne i gospodarcze na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym czy europejskim. Warto korzystać z danych pochodzących z różnych źródeł, np. raportów, strategii. Można też wykorzystać opinie pracowników i pracodawców, analizy organizacji gospodarczych i społecznych, obserwacje trendów na rynku pracy oraz prognozy dotyczące rozwoju technologii, ochrony środowiska i klimatu. Istotne jest tu także uwzględnienie aspektów społecznych, np. wpływu kwalifikacji na zmniejszenie bezrobocia czy wsparcie rozwoju określonych grup społecznych. Sednem uzasadnienia celowości włączenia danej kwalifikacji do ZSK jest zidentyfikowanie luk kompetencyjnych oraz określenie, jakie konkretne umiejętności są poszukiwane przez pracodawców. Warto pamiętać o tym, że źródła, na podstawie których uzasadnia się celowość włączenia kwalifikacji do ZSK, powinny być jak najbardziej aktualne (obok źródła należy podać datę jego publikacji).

Uzasadnienie włączenia do ZSK kwalifikacji z branży OZE, w którym powołano się np. na najnowsze (pochodzące z 2024 r.) raporty Międzynarodowej Agencji Energetycznej (IEA) oraz analizy branżowe, mogłoby uwzględniać następujące informacje:

a) w branży OZE występuje rosnące zapotrzebowanie na specjalistów zajmujących się projektowaniem, montażem oraz serwisowaniem systemów PV, co wynika z dynamicznego rozwoju technologii oraz postępującej transformacji energetycznej,

b) posiadanie kompetencji w dziedzinie odnawialnych źródeł energii przyczynia się do zwiększenia konkurencyjności na rynku pracy oraz wspiera zrównoważony rozwój gospodarczy,

c) włączenie tej kwalifikacji do ZSK może przyczynić się do zmniejszenia bezrobocia w regionach, gdzie transformacja energetyczna i rozwój OZE stanowią priorytet.

Podobieństwa i różnice w odniesieniu do kwalifikacji o zbliżonym charakterze, w szczególności kwalifikacji włączonych do ZSK

Ważne jest wykazanie, że opis kwalifikacji różni się od opisów innych kwalifikacji włączonych do ZSK, np. wolnorynkowych, sektorowych, uregulowanych, ze szkolnictwa branżowego czy uczelni wyższych. Trzeba mieć na uwadze, że zgodnie z art.18a ustawy o ZSK jeśli w uzasadnieniu celowości włączenia kwalifikacji wolnorynkowej lub kwalifikacji sektorowej do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 3 lub art. 15b ust. 1 pkt 3 ustawy o ZSK, wykazano

znaczne podobieństwa do kwalifikacji już funkcjonujących w systemie, minister właściwy może pozostawić wniosek bez rozpatrzenia.

W związku z tym należy przeprowadzić analizę porównawczą danej kwalifikacji ze wszystkimi rodzajami kwalifikacji o zbliżonym charakterze, które funkcjonują w ZSK, wykazując podobieństwa i różnice między nimi. Taka analiza pozwala jasno określić, w jaki sposób proponowana kwalifikacja wpisuje się w istniejący system – czy stanowi jego uzupełnienie, rozszerzenie zakresu lub jest skierowana do innej grupy odbiorców.

Zintegrowany System Kwalifikacji nie dopuszcza funkcjonowania w nim dwóch takich samych lub bardzo zbliżonych do siebie merytorycznie kwalifikacji wolnorynkowych lub sektorowych.

Wykazanie podobieństw i różnic opiera się na przeanalizowaniu efektów uczenia się i charakterystyk porównywanych kwalifikacji i podaniu elementów pokrywających się oraz specyficznych dla proponowanej kwalifikacji.

W kwalifikacjach mogą występować wspólne efekty uczenia się, ale istotne jest to, że proponowana kwalifikacja ma wnosić unikalną wartość i odpowiadać na inne potrzeby rynku pracy lub jej odbiorców niż te opisane w kwalifikacjach, które w ZSK już funkcjonują.

Załóżmy, że proponujemy kwalifikację dotyczącą specjalistycznych umiejętności zdobywanych przez osoby dorosłe poza tradycyjnym systemem edukacji. Warto porównać jej opis również z kwalifikacjami oferowanymi przez szkoły branżowe lub uczelnie wyższe. Na podstawie analizy efektów uczenia się oraz charakterystyki kwalifikacji można wtedy wykazać, że sprawdzane będą przede wszystkim praktyczne umiejętności kandydata wykorzystywane w pracy zamiast zaawansowanej wiedzy teoretycznej z danej dziedziny.

Przykładowo proponujemy kwalifikację zawierającą szczegółowy opis umiejętności obsługi zaawansowanego narzędzia technicznego, a efekty uczenia się są tak opracowane, że osoba posiadająca tę kwalifikację pod względem kompetencyjnym będzie w stanie sprostać najwyższym wymaganiom pracodawców w danej branży. W porównaniu do opisu kwalifikacji z systemu oświaty, gdzie takie umiejętności mogą być przedstawione ogólnie i bardziej teoretycznie, zdobycie danej kwalifikacji gwarantuje, że dana osoba potwierdziła bardziej praktyczne umiejętności w sposób szczegółowy i odpowiadający realnym warunkom pracy.

Inne przesłanki potwierdzające zgodność kwalifikacji wolnorynkowej z rozpoznanymi potrzebami rynku pracy i grup osób, do których dana kwalifikacja jest kierowana

Na etapie opracowywania opisu kwalifikacji warto przedstawić swój pomysł, czyli napisać, dlaczego kwalifikacja została zaprojektowana właśnie w takim kształcie. Wyjaśnienie tej koncepcji

nie jest obowiązkowe, ale znacząco ułatwia proces opiniowania wniosku przez ekspertów, gdyż pomoże lepiej zrozumieć intencje autora, skonfrontować je z oceną ekspertów i przez to uniknąć nieporozumień, które mogą opóźnić proces włączenia kwalifikacji do ZSK.

Wyjaśnienie koncepcji kwalifikacji może dotyczyć różnych komponentów opisu, np. doboru i konstrukcji efektów uczenia się, uzasadnienia doboru metod walidacji, okresu ważności certyfikatu, warunków przystąpienia do walidacji. Otworzy tym samym pole do dyskusji i negocjacji w odniesieniu do kompletnej wizji kwalifikacji.

Piszemy uzasadnienie, aby eksperci zapoznający się z treścią wniosku w celu przygotowania opinii dotyczącej celowości włączenia danej kwalifikacji do ZSK oraz sporządzenia rekomendacji dotyczącej przypisania poziomu PRK do danej kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej trafnie zinterpretowali intencje opisu.

Kiedy warto napisać dodatkowe uzasadnienie?

a) dobór czy konstrukcja efektów uczenia się wymaga dodatkowego uzasadnienia,

b) wprowadzono warunki przystąpienia do walidacji, które na pierwszy rzut oka mogą wydawać się niezbyt zasadne,

c) wprowadzono okres ważności certyfikatu i trzeba to uzasadnić.

3.3.3. Efekty uczenia się i wymagania dotyczące walidacji

Efekty uczenia się

Efekty uczenia się wymagane dla danej kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej opisane zgodnie z art. 9 ustawy o ZSK ust. 1 pkt. 1 przedstawiono w rozdziale 2 niniejszego poradnika.

Ramowe wymagania dotyczące walidacji

To element opisu kwalifikacji, który przedstawia ogólne zasady dotyczące przeprowadzenia walidacji efektów uczenia się. Wskazuje się tu metody przeprowadzania walidacji, wymagania wobec osób oceniających osiągnięcie przez kandydata efektów uczenia się, warunki organizacyjne i materialne niezbędne do przeprowadzenia walidacji oraz inne ramowe wymagania, o ile autor opisu uzna je za istotne (np. wymagania dla dokumentowania efektów uczenia się).

Podane w opisie wymagania dotyczące walidacji stanowią pewną ramę dla walidacji i są obligatoryjne dla wszystkich podmiotów starających się o uprawnienia do certyfikowania danej kwalifikacji. Innymi słowy podmioty te muszą wykazać, że są w stanie przeprowadzić walidację z wykorzystaniem wskazanych metod, zorganizować ją w konkretny sposób, zapewnić odpowiednie zasoby materialne oraz kadrę o określonych kompetencjach.

Wskazanie warunków brzegowych z jednej strony ma zapewnić wysoką jakość i rzetelność przeprowadzanych walidacji (określamy niezbędne minimum), z drugiej zaś jej porównywalność między różnymi podmiotami, które uzyskały uprawnienia do certyfikowania tej samej kwalifikacji oraz jej powtarzalność w ramach jednej instytucji certyfikującej. Informacje dotyczące walidacji są też istotne dla osób, które chcą nabyć daną kwalifikację, ponieważ podpowiadają, przynajmniej ogólnie, jak walidacja będzie przebiegać.

Metody przeprowadzenia walidacji

Należy wskazać metody, jakie powinny być stosowane do sprawdzania, czy osoba ubiegająca się o nabycie określonej kwalifikacji osiągnęła opisane efekty uczenia się. Podczas walidacji możliwe jest zastosowanie więcej niż jednej metody.

Przykładowe metody walidacji:

a) test teoretyczny,
b) obserwacja w warunkach rzeczywistych,
c) obserwacja w warunkach symulowanych,
d) wywiad ustrukturyzowany lub swobodny,
e) analiza dowodów i deklaracji,
f) prezentacja,
g) debata ustrukturyzowana lub swobodna,
h) bilans kompetencji.

Więcej na temat poszczególnych metod walidacji można przeczytać w *Katalogu Metod Walidacji* (Zintegrowany System Kwalifikacji, 2025c).

Wybór metod walidacji zależy od tego, co chcemy sprawdzić, czyli od wskazanych efektów uczenia się i przyporządkowanych im kryteriów weryfikacji. Autorzy opisu mogą wskazać zamknięty katalog dopuszczalnych metod walidacji (np. tylko test i obserwacja w warunkach symulowanych) lub zaproponować metody alternatywne (lub alternatywne ścieżki walidacji), które zostaną uznane za równie adekwatne do sprawdzania danych efektów uczenia się (np. test lub wywiad do sprawdzania wiedzy; obserwacja w warunkach symulowanych lub obserwacja w warunkach rzeczywistych do sprawdzenia umiejętności). W uzasadnionych przypadkach można zastosować jeszcze bardziej otwarte zapisy, np. „Dopuszcza się zastosowanie innych metod walidacji". Chociaż stwarza to ryzyko pewnej dowolności w doborze metod przez poszczególne instytucje certyfikujące, może przynieść korzyści, np. gdy w danej branży występuje wiele różnych metod sprawdzania umiejętności lub metody – ze względu na specyfikę efektów uczenia się – mogą się szybko zmieniać i w związku z tym wymagają aktualizacji.

Osoby przeprowadzające walidację

Należy określić także wymagania dotyczące osób przeprowadzających walidację, w tym przede wszystkim niezbędne kompetencje członków komisji walidacyjnej (asesorów). Członkowie komisji walidacyjnej powinni być tak dobrani pod względem kompetencji, by skład komisji gwarantował rzetelną i poprawnie przeprowadzoną walidację, zarówno w aspekcie merytorycznym, jak i metodycznym.

Wymagania dotyczące asesorów mogą dotyczyć: doświadczenia zawodowego w obszarze danej kwalifikacji, doświadczenia w zakresie egzaminowania, oceny kompetencji innych osób, oczekiwanego poziomu i dziedziny wykształcenia, członkostwa w branżowych organizacjach, posiadania innych niezbędnych kwalifikacji lub uprawnień.

Wymagania dla członków komisji walidacyjnej powinny być:

a) **„mierzalne"**, np. doświadczenie zawodowe ujęte w latach, doświadczenie w ocenie kompetencji określone w liczbie przeprowadzonych egzaminów,

b) sformułowane w taki sposób, aby można było je **zweryfikować na podstawie dokumentów**, np. dyplomów, certyfikatów lub CV,

c) **adekwatne** do kwalifikacji – powinny się odnosić do jej zawartości merytorycznej,

d) **uzasadnione i realistyczne** – wskazane kompetencje powinny gwarantować odpowiedni skład komisji, a jednocześnie zapewniać przyszłym instytucjom certyfikującym możliwość pozyskania odpowiednio wykwalifikowanych osób, np. planując wskazać na wymóg posiadania stopnia naukowego doktora w danej dziedzinie, warto rozważyć, czy jest on niezbędny, czy może odpowiednie kompetencje w danym obszarze może zapewnić po prostu wykształcenie wyższe,

e) **aktualne** – jeśli istotne jest np. doświadczenie zawodowe, powinno być aktualne, bo tylko wówczas może być zgodne z najnowszym stanem wiedzy w danej dziedzinie.

Należy wziąć pod uwagę **dostępność ekspertów** – wymagania muszą uwzględniać realne możliwości pozyskania członków komisji walidacyjnej zgodnie z wymogami zawartymi w opisie kwalifikacji.

Formułując wymagania wobec komisji walidacyjnej, można także określić minimalną liczbę jej członków. Warto pamiętać, że liczba nieparzysta asesorów może być przydatna w sytuacjach spornych. Dodatkowo można także wskazać potrzebę powołania przewodniczącego komisji.

Warunki organizacyjne i materialne niezbędne do prawidłowego i bezpiecznego przeprowadzenia walidacji

Określenie warunków organizacyjnych i materialnych to element, który wpływa na rzetelność, bezpieczeństwo i efektywność przeprowadzenia walidacji efektów uczenia się.

Warunki organizacyjne mogą dotyczyć sposobu organizacji walidacji, np. czy walidacja podzielona jest na części, czy zaliczenie jednej części oznacza dopuszczenie do zaliczenia kolejnej.

Ważne jest także określenie niezbędnych zasobów materialnych. Walidacja powinna odbywać się w warunkach umożliwiających uczestnikom samodzielną i efektywną pracę (np. wypełnianie testu czy wykonywane zadań praktycznych), a asesorom możliwość sprawdzenia wszystkich niezbędnych umiejętności. Z tego punktu widzenia istotne jest określenie np. miejsca przeprowadzenia walidacji, niezbędnych sprzętów, pomocy, materiałów, surowców czy produktów.

W zależności od specyfiki danej kwalifikacji można tu wskazać np. sale wyposażone w specjalistyczny sprzęt (w razie potrzeby trzeba wymienić, o jaki sprzęt chodzi, np. falowniki, BMS, panele PV); oprogramowanie; narzędzia; środki ochrony osobistej. Nie trzeba podawać nazwy producentów sprzętu czy oprogramowania – wystarczy ogólna charakterystyka i specyfikacja wymaganej infrastruktury.

W opisie kwalifikacji można również wskazać dopuszczalne formy prowadzenia walidacji, tj. stacjonarną lub zdalną. Można mieszać powyższe formy walidacji, przeprowadzając część teoretyczną w formie zdalnej, a część praktyczną w formie stacjonarnej – w zależności od możliwości i efektów uczenia się.

Opis zawarty w ramowych wymaganiach dotyczących walidacji stanowi obowiązkowe wytyczne na temat sposobu przygotowania i przeprowadzenia walidacji efektów uczenia się w każdej uprawnionej do tego instytucji certyfikującej. Więcej informacji na temat przygotowania walidacji zgodnie z wytycznymi zawartymi w opisie kwalifikacji znaleźć można w bezpłatnej publikacji *Jak przygotować i przeprowadzić walidację. Wskazówki dla instytucji certyfikujących* (Kopeć-Panek, 2024).

3.3.4. Informacje uzupełniające o kwalifikacji wolnorynkowej

Informacje o możliwości przygotowania do uzyskania kwalifikacji w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych

Warto wiedzieć, że kwalifikacja może być przydatna dla uczniów szkół branżowych lub techników, w których nauczanie opiera się na podstawach programowych określonych w Rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 20 maja 2024 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych

szkół (Dz.U. z 2024 r., poz.781), a w planach nauczania przewidziana jest część godzin na realizację obowiązkowych zajęć przygotowujących uczniów do uzyskania kwalifikacji wolnorynkowych lub sektorowych funkcjonujących w ramach ZSK (zob. § 4 ust. 6 pkt 2 lit. b tego rozporządzenia).

We wniosku o włączenie danej kwalifikacji do ZSK można wskazać zawody, dla których przygotowanie uczniów do proponowanej kwalifikacji jest zasadne.

Warunki, jakie musi spełnić osoba przystępująca do walidacji

Jeżeli wymaga tego specyfika danej kwalifikacji, można podać warunki, jakie musi spełnić osoba przystępująca do walidacji. Takie warunki powinny być dostosowane do specyfiki danej branży i odzwierciedlać wymagania niezbędne do potwierdzenia osiągnięcia efektów uczenia się.

Warunki mogą obejmować określone kryteria dotyczące wykształcenia, takie jak: posiadanie wykształcenia podstawowego, ukończenie studiów (np. medycznych) lub posiadanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (np. technik mechanik, technik elektryk). Warunkiem przystąpienia do walidacji może też być posiadanie innej kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej. Zdarza się to wtedy, kiedy kwalifikacje są ze sobą powiązane, a uzyskanie kolejnej, na wyższym poziomie umiejętności, jest uwarunkowane posiadaniem kwalifikacji z niższym poziomem. Przykładem mogą być tu kwalifikacje z obszaru sportu.

Dodatkowo, w zależności od charakteru kwalifikacji, będą to również wymagania niezbędne do bezpiecznego i prawidłowego przeprowadzenia walidacji, np. orzeczenie lekarskie potwierdzające brak przeciwwskazań do wykonywania danych czynności, jeśli podczas walidacji kandydat będzie musiał podejmować wysiłek fizyczny, orzeczenie sanitarno-epidemiologiczne w przypadku działań związanych z przetwarzaniem żywności w trakcie walidacji.

W wymaganiach, jakie musi spełnić osoba przystępująca do walidacji, nie można odnosić się do umiejętności kandydata, które będą weryfikowane podczas walidacji. Nie można też wymagać od kandydatów ukończenia kursów czy szkoleń, gdyż przystąpienie do walidacji kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej nie jest powiązane z obowiązkowym procesem kształcenia. Nie należy także mylić warunków przystąpienia do walidacji z warunkami zatrudnienia.

Ważne jest, aby określone warunki były jednoznaczne i możliwe do weryfikacji przez instytucję certyfikującą. Jeśli w danym przypadku nie ma takich warunków, w opisie wystarczy zapisać: nie dotyczy.

Inne, poza pozytywnym wynikiem walidacji, warunki uzyskania kwalifikacji wolnorynkowej

W opisie kwalifikacji można rozróżnić warunki przystąpienia do walidacji od warunków uzyskania certyfikatu. Taki podział jest istotny w kontekście elastyczności systemu – pozwala bowiem na dopuszczenie do walidacji osób, które nie spełniają jeszcze wszystkich wymagań niezbędnych

do uzyskania certyfikatu, ale mogą je uzupełnić w późniejszym czasie. Na przykład do walidacji mogą przystąpić osoby niepełnoletnie – uczniowie szkół branżowych – jednak otrzymanie przez nie certyfikatu będzie możliwe dopiero po ukończeniu 18 roku życia lub uzyskaniu określonego poziomu edukacji, np. ukończenia szkoły branżowej.

Okres ważności certyfikatu kwalifikacji wolnorynkowej i warunki przedłużenia jego ważności albo informacje o bezterminowości certyfikatu

Wniosek o włączenie kwalifikacji do ZSK powinien zawierać informację dotyczącą ważności certyfikatu kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej[12]. Certyfikat kwalifikacji może być wydawany bezterminowo lub na określony czas. Wtedy należy określić jego ważność, np. trzy, pięć, dziesięć lat wraz z warunkami, jakie kandydat powinien spełnić w celu jego przedłużenia na kolejny okres.

W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji zakłada się, że raz potwierdzone efekty uczenia się nie wymagają ponownej weryfikacji. Z tego powodu certyfikaty potwierdzające uzyskanie kwalifikacji co do zasady powinny być wydawane bezterminowo. Zdarzają się jednak sytuacje, w których – ze względu na specyfikę branży – zasadna jest czasowa ważność certyfikatu. Dotyczy to szczególnie obszarów, w których wiedza i umiejętności szybko się dezaktualizują, np. z powodu intensywnego rozwoju technologii, zmian regulacyjnych lub specyfiki pracy wymagającej ciągłego doskonalenia.

W takich przypadkach można wskazać warunki przedłużenia ważności certyfikatu, np. obowiązek udokumentowanego udziału w szkoleniach branżowych, realizacji określonych zadań lub projektów czy potwierdzenia aktywności zawodowej w danym obszarze. Należy jednak pamiętać, że ograniczenie ważności certyfikatu powinno być dobrze uzasadnione.

Kod Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Edukacji (ISCED)

Kod ISCED to kod Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Edukacji. Służy do gromadzenia, zestawiania i analizowania statystyk dotyczących edukacji porównywalnych na szczeblu międzynarodowym. Należy wybrać kod, który najbardziej odpowiada opisowi kwalifikacji.

Kod Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)

PKD to kod Polskiej Klasyfikacji Działalności. Należy wybrać kod, który najbardziej odpowiada opisowi kwalifikacji.

[12] Dokumentem potwierdzającym nadanie kwalifikacji jest certyfikat kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej zgodnie z art. 2 pkt.11 ustawy o ZSK.

3.5. Zgłaszanie kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji przez system e-wnioski

Formularz zgłoszenia wniosku o włączenie kwalifikacji wolnorynkowej w ZRK składa się z sześciu części uporządkowanych w następujących zakładkach:

1. Informacje ogólne.
2. Efekty uczenia się.
3. Informacje o walidacji.
4. Uzasadnienie celowości.
5. Informacje dodatkowe.
6. Załączniki/Oświadczenia.

Zakres informacji wymaganych we wniosku o włączenie kwalifikacji do ZSK składanym za pośrednictwem Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji obejmuje zarówno dane wynikające bezpośrednio z przepisów ustawy o ZSK, jak i informacje dodatkowe.

W zakładce **Informacje ogólne** należy podać:

1. Potwierdzenie spełnienia warunków do złożenia wniosku.
2. Nazwę kwalifikacji.
3. Nazwę kwalifikacji w języku angielskim (pole nieobowiązkowe).
4. Skróconą nazwę kwalifikacji (pole nieobowiązkowe).
5. Proponowany poziom polskiej ramy kwalifikacji.
6. Odniesienie do poziomu sektorowych ram kwalifikacji.
7. Podstawowe informacje o kwalifikacji.
8. Objętość kwalifikacji.

W zakładce **Efekty uczenia się** należy podać:

1. Syntetyczną charakterystykę efektów uczenia się.
2. Zestawy efektów uczenia się.

W zakładce **Informacje o walidacji** należy podać:

1. Warunki, jakie musi spełnić osoba przystępująca do walidacji. Jeżeli nie określono warunków, należy zaznaczyć: „brak warunków".
2. Inne, poza pozytywnym wynikiem walidacji, warunki uzyskania kwalifikacji. Jeżeli nie określono warunków, należy zaznaczyć: „brak warunków".

3. Ramowe wymagania dotyczące walidacji:

a) wymagania dotyczące przeprowadzania metod walidacji,
b) wymagania dotyczące osób przeprowadzających walidację,

c) wymagania dotyczące warunków organizacyjnych i materialnych niezbędnych do prawidłowego i bezpiecznego przeprowadzenia walidacji,
d) ewentualnie dodatkowe informacje na temat ramowych wymagań dotyczących walidacji (pole nieobowiązkowe), np. wymagań dotyczących identyfikowania i dokumentowania; w przypadku braku dodatkowych informacji należy wpisać: „nie dotyczy".

W zakładce **Uzasadnienie celowości** należy podać:

1. Zgodność kwalifikacji wolnorynkowej z potrzebami społecznymi lub rynku pracy, popartą danymi wynikającymi z analizy potrzeb rynku pracy i grup osób, do których dana kwalifikacja w szczególności jest kierowana.
2. Podobieństwa i różnice w odniesieniu do kwalifikacji o zbliżonym charakterze, w szczególności kwalifikacji włączonych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.
3. Zawody szkolnictwa branżowego, z którymi związana jest kwalifikacja (zawody wybiera się z listy) (pole nieobowiązkowe).
4. Dodatkowe umiejętności zawodowe w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego zawierające wspólne lub zbliżone zestawy efektów uczenia się (zawody wybiera się z listy) (pole nieobowiązkowe).
5. Inne przesłanki potwierdzające zgodność kwalifikacji wolnorynkowej z rozpoznanymi potrzebami rynku pracy i grup osób, do których dana kwalifikacja wolnorynkowa w szczególności jest kierowana.

W zakładce **Informacje dodatkowe** należy podać:

1. Okres ważności certyfikatu (jeśli certyfikat ma określony termin ważności, należy podać warunki, jakie powinna spełnić osoba posiadająca certyfikat, aby przedłużyć jego ważność).
2. Kod Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Edukacji (ISCED) (kod wybiera się z listy).
3. Kod PKD (kod wybiera się z listy).
4. Ministra właściwego wskazanego przez wnioskodawcę (w razie potrzeby należy podać uzasadnienie wskazania ministra właściwego przez wnioskodawcę).
5. Zawody i specjalności, z którymi powiązana jest kwalifikacja (wg Klasyfikacji Zawodów i Specjalności) (wybiera się z listy).
6. Dane podmiotu.
7. Osobę do kontaktu w sprawie wniosku.

W zakładce **Załączniki/Oświadczenia** należy dołączyć:

1. W przypadku kwalifikacji wolnorynkowej:

a) skan potwierdzenia dokonania opłaty za złożenie wniosku,
b) w przypadku podmiotu, który nie prowadzi działalności gospodarczej – dokumenty potwier-

dzające spełnienie warunku prowadzenia zorganizowanej działalności w obszarze gospodarki, rynku pracy, edukacji lub szkoleń, w szczególności statut, uchwałę, umowę lub oświadczenie wskazujące obszar, w którym dany podmiot prowadzi działalność.

Do wniosku można również dołączyć inne dokumenty, które wnioskodawca chciałby przekazać ministrowi właściwemu.

2. W przypadku kwalifikacji sektorowej:

a) skan potwierdzenia dokonania opłaty za złożenie wniosku (uwaga: wnioski złożone przez organizacje, które są organami prowadzącymi branżowe centra umiejętności lub ich partnerami branżowymi, do 30 czerwca 2026 r. nie podlegają opłacie (zob. art. 30 ust. 1 ustawy z 30 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw) (Dz.U. z 2023 r., poz. 2005),
b) poświadczoną za zgodność z oryginałem kopię statutu podmiotu składającego wniosek, potwierdzającego prowadzenie przez ten podmiot działalności statutowej w obszarze danej branży lub danego sektora oraz ogólnokrajowy zasięg tej działalności.

Do wniosku można również dołączyć inne dokumenty, które wnioskodawca chciałby przekazać ministrowi właściwemu.

3.6. Procedura włączania kwalifikacji wolnorynkowych i sektorowych do ZSK

Kwalifikacje wolnorynkowe i sektorowe włączane są do ZSK przez ministra właściwego. Rozpatruje on wnioski o włączenie kwalifikacji do ZSK zgłoszone przez podmioty spełniające warunki opisane w ustawie o ZSK (art. 14 i 15a ustawy o ZSK). Wymagania i procedury włączenia kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji określone są w ustawie o ZSK. Oznacza to, że wniosek musi zawierać określone dane, spełniać ustalone kryteria formalne oraz przejść ocenę zarówno formalną, jak i merytoryczną. W praktyce złożenie wniosku o włączenie kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji odbywa się przez portal Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (ZRK), przez który wniosek kierowany jest do ministra właściwego.

Z wnioskiem o włączenie kwalifikacji wolnorynkowej do ZSK może wystąpić podmiot prowadzący zorganizowaną działalność w obszarze gospodarki, rynku pracy, edukacji lub szkoleń (art. 14 ustawy o ZSK).

Natomiast z wnioskiem o włączenie kwalifikacji sektorowej do ZSK może wystąpić organizacja o zasięgu ogólnokrajowym prowadząca działalność statutową w obszarze danej branży lub danego sektora, wskazana w art. 15a ustawy o ZSK, działająca odpowiednio na podstawie:

a) Ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 423),

b) Ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 579),

c) Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 2261) – stowarzyszenie wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego,

d) Ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. z 2024 r., poz. 1488) lub

e) ustawy regulującej funkcjonowanie samorządu zawodowego, w tym samorządu zawodu zaufania publicznego oraz samorządu zawodu służby publicznej, lub

f) sektorowa rada do spraw kompetencji działająca na podstawie Ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz.U. z 2025 r., poz. 98).

Po pozytywnej ocenie formalnej wniosek trafia do ministra właściwego, który przeprowadza ocenę merytoryczną wniosku, a następnie podejmuje pozytywną lub negatywną decyzję o włączeniu kwalifikacji do ZSK. Poszczególne etapy procedowania przedstawione są na uproszczonym schemacie włączania kwalifikacji wolnorynkowej do ZSK (rysunek 3).

W odróżnieniu od rozpatrywania wniosku o włączenie kwalifikacji wolnorynkowej w przypadku rozpatrywania wniosku o włączenie kwalifikacji sektorowej nie występuje etap konsultacji środowiskowych.

Warto pamiętać, że minister właściwy może podjąć decyzję o pozostawieniu wniosku bez rozpatrzenia, gdy wykazano znaczne podobieństwa do kwalifikacji już funkcjonujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (art. 18a ustawy o ZSK).

Rysunek 3. Uproszczony schemat włączania kwalifikacji wolnorynkowej do ZSK

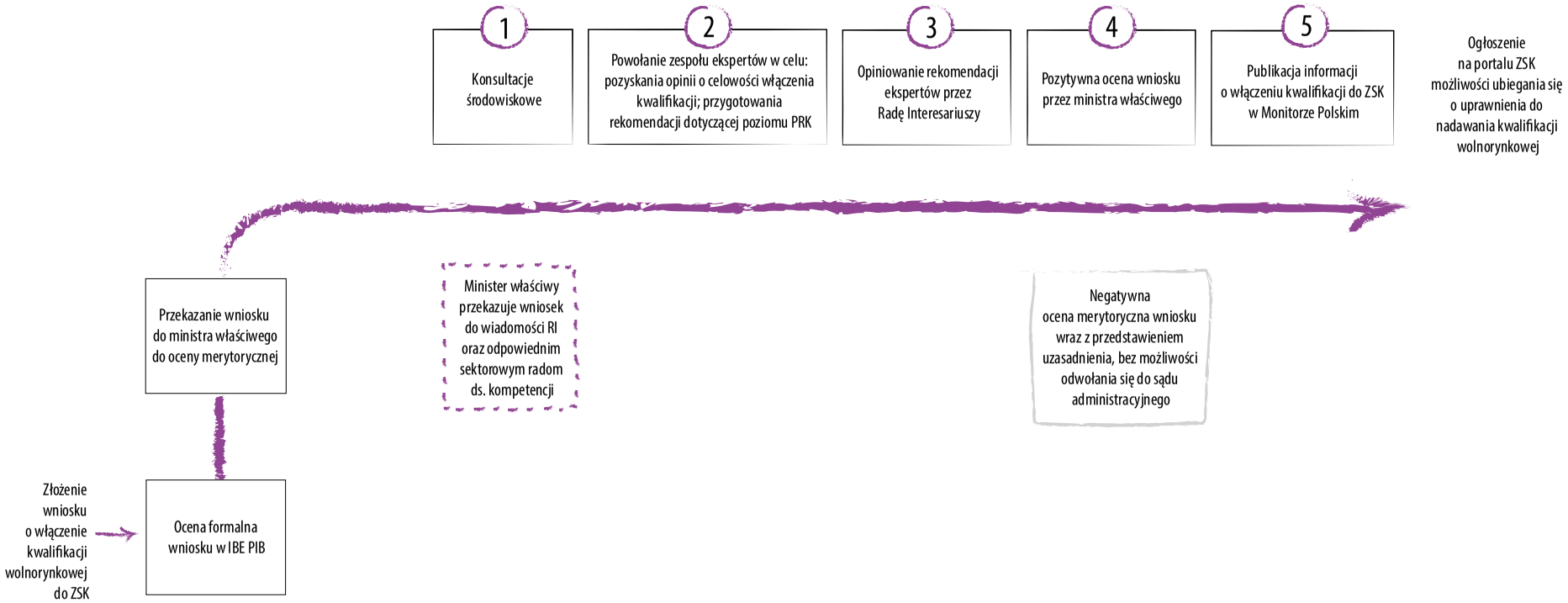

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 8 przedstawiono etapy procedowania wniosku o włączenie kwalifikacji zgodnie z ustawą o ZSK.

Tabela 8. Procedowanie kwalifikacji wolnorynkowych i sektorowych zgodnie z ustawą o ZSK

Etap procedowania wniosku o włączenie kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej, zgodnie z ustawą o ZSK	Kwalifikacje wolnorynkowe	Kwalifikacje sektorowe
1. Wypełniony wniosek oraz załączniki należy złożyć do ministra właściwego za pośrednictwem Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji.	zgodnie z art. 15 ustawy o ZSK	zgodnie z art. 15b ustawy o ZSK
2. Zgłoszenie wniosku o włączenie kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej podlega opłacie.	zgodnie z art. 17 ustawy o ZSK	
3. Ocena formalna wniosku.	zgodnie z art. 18 ustawy o ZSK	
4. Rozpatrywanie wniosku przez ministra właściwego.	zgodnie z art. 19–24 ustawy o ZSK	
5. Rozstrzygnięcie ministra właściwego: pozostawienie wniosku bez rozpatrzenia; pozytywne lub negatywne rozpatrzenie przez ministra właściwego wniosku o włączenie kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej do ZSK.	zgodnie z art. 18a, art. 21b oraz 23 ustawy o ZSK	
6. Włączenie kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej do ZSK.	zgodnie z art. 25 ustawy o ZSK	
7. Ogłoszenie informacji o możliwości składania wniosków o nadanie uprawnienia do certyfikowania kwalifikacji wolnorynkowej lub sektorowej.	zgodnie z art. 26 ustawy o ZSK	

Źródło: opracowanie własne

4. Opracowanie opisu kwalifikacji i włączanie do ZSK kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych

Kwalifikacje nadawane po ukończeniu studiów podyplomowych są włączane do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji przez instytucje szkolnictwa wyższego, które takie studia prowadzą, tj. uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk lub instytuty badawcze.

Włączenie kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych do ZSK jest dobrowolne i bezpłatne.

4.1. Organizacja pracy związana z włączeniem kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji

Opisanie kwalifikacji, przypisanie poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz włączenie kwalifikacji do ZSK odbywa się w instytucji prowadzącej studia podyplomowe. Poziom PRK przypisuje do kwalifikacji specjalnie do tego powołany zespół ekspertów, który opracowuje wymagane dokumenty, tj. odniesienie efektów uczenia się do opisów poziomów PRK (tzw. tabelę zgodności) (zob. rozdz. 4.4) oraz rekomendację dotyczącą przypisania poziomu PRK do kwalifikacji (zob. rozdz. 4.5). Dokumenty są przedkładane do zaopiniowania przez Radę Interesariuszy ZSK, która ocenia zasadność proponowanego dla kwalifikacji poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Rada Interesariuszy ZSK jest organem opiniodawczo-doradczym Ministra Koordynatora ZSK, mającym za zadanie wspierać go w zapewnianiu spójności i porównywalności rozwiązań funkcjonujących w ramach ZSK. W skład Rady wchodzą m.in. przedstawiciele organizacji społeczno-gospodarczych, samorządu terytorialnego, Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Konferencji Rektorów Zawodowych Szkół Polskich, Konferencji Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych oraz ministra koordynatora systemu (art. 92 ustawy o ZSK).

Po uzyskaniu pozytywnej opinii dotyczącej przypisania poziomu PRK do kwalifikacji senat uczelni, rada naukowa instytutu naukowego Polskiej Akademii Nauk lub instytutu badawczego podejmuje dwie uchwały. Pierwsza dotyczy włączenia kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, druga – przypisania poziomu PRK do tej kwalifikacji. Ostatnim działaniem jest zgłoszenie informacji o włączonej kwalifikacji do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (ZRK). Szczegóły dotyczące formularza zgłoszeniowego zostały opisane w rozdziale 4.6.

4.2. Organizacja pracy nad opisem kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych

Decyzja o rozpoczęciu prac związanych z opisaniem i włączeniem kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych do ZSK należy do podmiotu prowadzącego studia podyplomowe. Jednak kwalifikacja powinna zostać najpierw opisana zgodnie z wymienionymi w ustawie o ZSK wytycznymi. Zaleca się, aby prace nad opisem kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych prowadził zespół ekspertów merytorycznych z danej dziedziny składający się z: kierownika studiów podyplomowych, nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia realizowane w ramach studiów, absolwentów danych studiów podyplomowych i pracodawców, a także z osób posiadających wiedzę na temat sporządzania opisu kwalifikacji i funkcjonowania kwalifikacji w ZSK (Saryusz-Wolski, 2020; Rostworowski, 2022). W skład zespołu opisującego może wejść dowolna liczba osób. Akty prawne nie określają wprost minimalnych wymagań w zakresie kompetencji i doświadczenia członków zespołu opisującego kwalifikację nadawaną po ukończeniu studiów podyplomowych (ustawa o ZSK; Rostworowski, 2022).

W zespole ekspertów przygotowujących tabelę zgodności i rekomendację dotyczącą przypisania poziomu PRK do kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych mogą zasiadać te same osoby, które przygotowały opis kwalifikacji, pod warunkiem, że spełniają wymagania formalne określone w ustawie o ZSK i rozporządzeniu – art. 21 ust. 2, 6 oraz 7 ustawy o ZSK; §2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji z dn. 30 stycznia 2025 r. w sprawie zespołu ekspertów do spraw włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (Dz.U. z 2025 r., poz. 153). Zespół ekspertów przygotowujący rekomendację jest powoływany odpowiednio przez uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk lub instytuty badawcze (art. 21 ust. 6 ustawy o ZSK). W jego skład wchodzą co najmniej trzy osoby, w tym: co najmniej dwie osoby posiadające doświadczenie w zakresie wykonywania zadań, które potrafi wykonywać osoba mająca daną kwalifikację, wiedzę w zakresie nauczania wykonywania tych zadań lub oceniania wykonania tych zadań oraz wiedzę na temat aktualnych i prognozowanych kierunków rozwoju dziedziny, której dana kwalifikacja dotyczy; co najmniej jedna osoba posiadająca wiedzę na temat standardów opisywania kwalifikacji, zasad włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji (art. 21 ust. 2 ustawy o ZSK).

4.3. Od programu studiów do opisu efektów uczenia się dla kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych

Zgodnie z art. 160 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r., poz. 1571) program studiów podyplomowych określa efekty uczenia się dla kwalifikacji cząstkowych, uwzględniające charakterystyki II stopnia PRK na poziomie 6, 7 albo 8 PRK (art. 7 ust. 3 i 4 ustawy o ZSK) oraz umożliwia uzyskanie co najmniej 30 punktów Europejskiego Systemu Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS).

Porównując strukturę programu studiów podyplomowych oraz opisu kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych, zauważymy, że program studiów składa się najczęściej z szeregu przedmiotów (modułów), które mają przypisane efekty uczenia się pogrupowane w trzy odrębne kategorie: wiedzę (zna i rozumie), umiejętności (potrafi) i kompetencje społeczne (jest gotów do). Natomiast w przypadku opisu kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych efekty uczenia się są doprecyzowane kryteriami weryfikacji i pogrupowane w zestawy, zgodnie ze schematem przedstawionym na rysunku 4.

Rysunek 4. Porównanie struktury programu studiów podyplomowych ze strukturą efektów uczenia się w opisie kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych

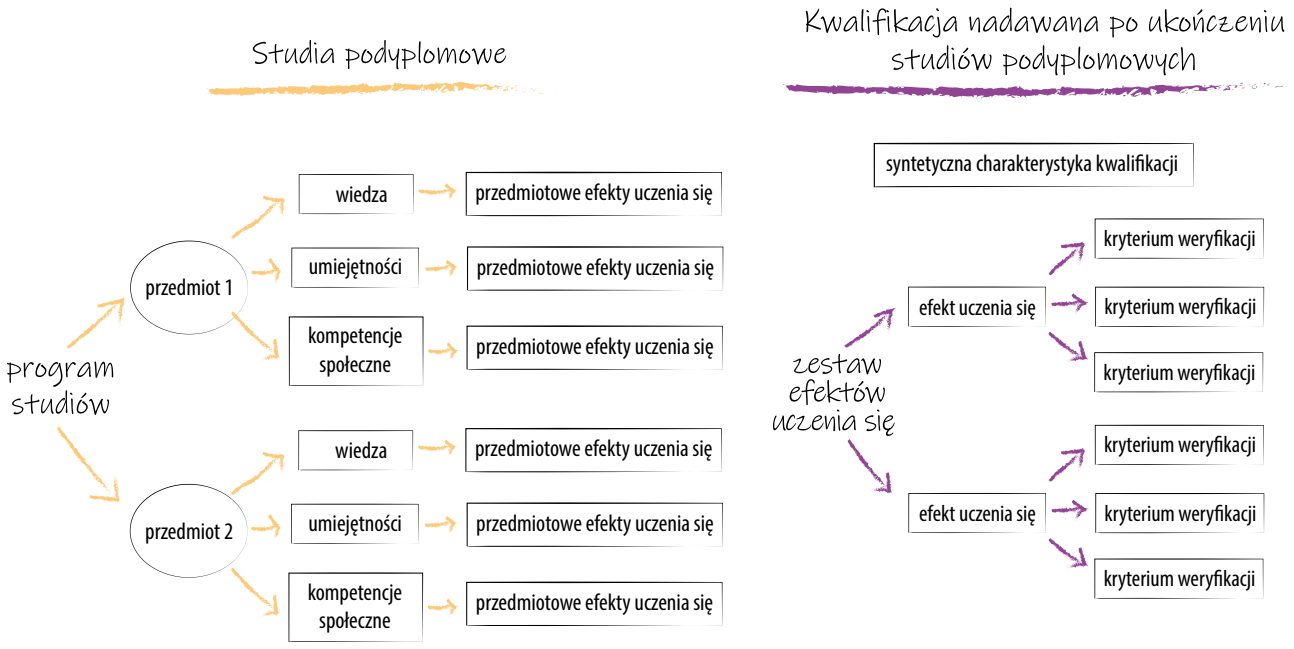

Źródło: opracowanie własne.

Mamy tu do czynienia z dwiema perspektywami – programem studiów, zgodnie z którym organizowane jest kształcenie uczestników studiów podyplomowych, oraz potwierdzeniem tego kształcenia, czyli kwalifikacją.

Przykład efektów uczenia się zaczerpnięty z sylabusa dla przedmiotu projektowanie i eksploatacja systemów fotowoltaicznych przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Fragment sylabusa dla przedmiotu projektowanie i eksploatacja systemów fotowoltaicznych z programu studiów podyplomowych Odnawialne źródła energii w gospodarce niskoemisyjnej

Przedmiot nr 4. Projektowanie i eksploatacja systemów fotowoltaicznych.

Wymiar ECTS		3	
Status		obowiązkowy	
Forma zaliczenia końcowego		zaliczenie na ocenę	
Nazwa studiów podyplomowych:			
Odnawialne źródła energii w gospodarce niskoemisyjnej			
Kod formy studiów oraz poziomu studiów		SP	
Semestr studiów		1	
Język wykładowy		polski	
Prowadzący przedmiot:			
Nazwa jednostki właściwej dla koordynatora		Katedra Inżynierii Bioprocesów, Energetyki i Automatyzacji	
Przedmiotowe efekty uczenia się:			
Kod składnika opisu	Opis	Odniesienie do (kod)	
		efektu kierun-kowego	dyscypliny
Wiedza – zna i rozumie:			
PSF_W1	budowę i zasadę działania maszyn i urządzeń wykorzystywanych w mikroinstalacjach fotowoltaicznych	OZEP_W03	TZ, TS
PSF_W2	zasady projektowania i doboru elementów składowych instalacji i systemów służących konwersji energii promieniowania słonecznego na energię elektryczną	OZEP_W04	TZ, TS
UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:			
PSF_U1	planować i przeprowadzać eksperymenty, wykonywać pomiary wielkości elektrycznych i nieelektrycznych instalacji OZE, interpretacji uzyskiwane wyniki i wyciągnąć wnioski wpływające na optymalizację pracy systemu fotowoltaicznego	OZEP_U06	TZ, TS
PSF_U2	dokonać krytycznej analizy sposobu funkcjonowania instalacji PV i ocenić istniejące rozwiązania techniczne elementów składowych systemu PV, które są wykorzystywane przy produkcji energii ze źródeł odnawialnych	OZEP_U10	TZ, TS
PSF_U3	zaprojektować, dobrać i zmodyfikować mikroinstalację fotowoltaiczną, wykorzystując właściwe metody, techniki i narzędzia	OZEP_U11	TZ, TS
KOMPETENCJE SPOŁECZNE – jest gotów do:			
PSF_K1	krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści związanych z systemami fotowoltaicznymi oraz rozumie potrzebę ustawicznego dokształcania się i podnoszenia kwalifikacji w tym zakresie	OZEP_K01	TZ, TS

Źródło: opracowanie na podstawie efektów uczenia się zawartych w programie studiów podyplomowych Odnawialne źródła energii w gospodarce niskoemisyjnej (Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, 2023).

Efekty uczenia się w sylabusie opisano z uwzględnieniem podziału na wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. Do opisu efektów uczenia się zastosowano czasowniki (zna, rozumie, potrafi, jest gotów do), np. „Zna i rozumie budowę i zasadę działania maszyn i urządzeń wykorzystywanych w mikroinstalacjach fotowoltaicznych". Do sformułowania efektu uczenia się w kwalifikacji należałoby zastosować bardziej precyzyjne czasowniki operacyjne.

Przykład przekształcenia efektu uczenia się z programu studiów podyplomowych w efekt uczenia się w opisie kwalifikacji:

Efekty uczenia się w programie studiów podyplomowych

- **umiejętność:** potrafi zaprojektować, dobrać i zmodyfikować mikroinstalację fotowoltaiczną, wykorzystując właściwe metody, techniki i narzędzia
- **wiedza:** zna i rozumie zasady projektowania i doboru elementów składowych instalacji i systemów służących konwersji energii promieniowania słonecznego na energię elektryczną

Efekt uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji dla kwalifikacji

- **Efekt uczenia się:** Projektuje mikroinstalację fotowoltaiczną, wykorzystując właściwe metody, techniki i narzędzia, w tym zasady projektowania i doboru elementów składowych instalacji i systemów służących konwersji energii promieniowania słonecznego na energię elektryczną.

Kryteria weryfikacji, np.

- Dobiera elementy składowe instalacji i systemów konwersji energii promieniowania słonecznego na energią elektryczną.
- Tworzy projekt mikroinstalacji fotowoltaicznej z użyciem oprogramowania CAD.

Kwalifikacja nadawana po ukończeniu studiów podyplomowych potwierdza nabycie przez absolwenta wskazanych w niej i sprawdzonych umiejętności kognitywnych i praktycznych, którymi absolwent powinien się posługiwać w chwili otrzymania świadectwa ukończenia studiów podyplomowych.

Dotychczasowe doświadczenia wynikające ze wspierania działań zmierzających do włączenia kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych do ZSK pokazują, że w większości przypadków efekty uczenia się w opisie kwalifikacji są określane w odniesieniu do funkcjonującego programu studiów podyplomowych lub formułowane wprost na jego podstawie. Rozpatrując relacje między przedmiotami (zajęciami) umieszczonymi w programie studiów a po-

twierdzanymi przez słuchacza efektami uczenia się, można zauważyć, że w programie studiów nie zostały ujęte efekty uczenia się niezbędne z punktu widzenia zadań, do których wykonywania ma być przygotowany absolwent danych studiów podyplomowych (Saryusz-Wolski, 2020). Takie „białe plamy" zidentyfikowane w efektach uczenia się warto uzupełnić.

Zarówno opis realizacji procesu kształcenia zawarty w programie studiów podyplomowych, jak i opis osiąganych finalnie przez absolwenta efektów uczenia się zawarty w opisie kwalifikacji korespondują ze sobą, dając możliwość wzajemnego uspójniania, rozwijania i doskonalenia obu tych dokumentów.

Istnieje możliwość odwrócenia kolejności działań – opracowania w pierwszej kolejności efektów uczenia się właściwych dla kwalifikacji, a następnie programu studiów (w tym planów modułów, przedmiotów i zajęć), który uwzględni wszystkie określone wcześniej efekty uczenia się.

Niewykluczona jest też strategia myślenia o obu perspektywach jednocześnie. Może być wręcz pożądana z punktu widzenia jakości studiów podyplomowych i kwalifikacji oraz spójnej relacji pomiędzy nimi, ale także z punktu widzenia optymalizacji nakładu pracy, który jest niezbędny do ich opracowania.

Opis kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych nie jest tożsamy z programem studiów podyplomowych i nie powinien być jego kopią. Służy też innym celom niż program studiów, ponieważ ma przede wszystkim opisywać finalny zakres kompetencji posiadacza kwalifikacji i sposób ich weryfikacji, a nie zakres wiedzy i umiejętności w danej dziedzinie, którą uczestnik studiów podyplomowych ma opanować, uczęszczając na dane zajęcia.

Proces nabywania efektów uczenia się opisany w programie studiów podyplomowych może być rozłożony na wiele zajęć na różnych przedmiotach, a w opisie kwalifikacji będziemy mieć wyodrębnione pojedyncze efekty uczenia się z przypisanymi kilkoma kluczowymi dla ich potwierdzenia kryteriami weryfikacji. Opisywanie kwalifikacji dla istniejących już studiów podyplomowych może być okazją do ponownego przemyślenia zakładanych w programie studiów efektów uczenia się i sposobów ich weryfikacji, zastanowienia się, czy rzeczywiście są realne i osiągane przez uczestników studiów, czy zapisy są spójne ze sobą, czy wszystkie wymienione w opisie efekty uczenia się i kryteria weryfikacji są potrzebne, czy nie ma jakichś „białych plam", które należy uzupełnić.

Jeśli programu studiów podyplomowych jeszcze nie ma, proces projektowania kwalifikacji można zacząć od jej opisania zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie o ZSK (zob. rozdz. 2.1), a następnie na podstawie opisu kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych opracować program studiów, który będzie z nim spójny pod względem opisanych efektów uczenia się.

Nazwa kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych włączonej do ZSK i zarejestrowanej w ZRK będzie podawana na świadectwie ukończenia studiów podyplomowych, zatem należy zadbać o uspójnienie obu nazw, o czym mowa w § 2 ust. 2 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 września 2018 r. w sprawie dokumentów wydawanych w związku z przebiegiem lub ukończeniem studiów podyplomowych i kształcenia specjalistycznego (Dz.U. z 2018 r., poz. 1791 oraz Dz.U. z 2024 r., poz. 1103).

Na świadectwie podawana jest także nazwa studiów podyplomowych, jednak we wspomnianym wcześniej rozporządzeniu nie ma takiego zapisu, który by jednoznacznie wskazywał, że nazwa studiów podyplomowych nie może się różnić od nazwy kwalifikacji nadawanej po ukończeniu tychże studiów podyplomowych (§ 2 ust. 1 pkt 6 ww. rozporządzenia). Wymogu nie ma, ale warto zadbać o ujednolicenie nazw dla większej przejrzystości informacji podawanych o kwalifikacji.

4.4. Przygotowanie tabeli zgodności dla kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych

Przypisywanie poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji cząstkowych nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych odbywa się zgodnie z zasadami opisanymi w Rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 30 stycznia 2025 r. w sprawie zespołu ekspertów do spraw włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (Dz.U. z 2025 r., poz. 153). Zespół ekspertów sporządza tabelę zgodności zawierającą opisy poszczególnych efektów uczenia się w zestawach odniesione do najlepiej odpowiadających składników opisu poziomów 6, 7 i 8 PRK charakterystyk II stopnia, właściwych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego (art. 7 ust. 3 ustawy o ZSK) oraz składników opisu poziomów 1–8 PRK charakterystyk II stopnia typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym (art. 7 ust. 4 ustawy o ZSK), a także składników opisu poziomów sektorowej ramy kwalifikacji właściwej dla danego sektora, jeśli jest ona włączona do ZSK (odniesienie może dotyczyć kilku sektorowych ram kwalifikacji). Zgodnie z §2 ust. 3 Rozporządzenia w sprawie zakresu informacji gromadzonych w ZRK o kwalifikacjach cząstkowych nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (Dz.U. z 2024 r., poz. 81) do podmiotu prowadzącego Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK) należy przekazać informacje o wymaganych efektach uczenia się dla kwalifikacji opisanych zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o ZSK. Zaleca się, aby podmiot włączający kwalifikację nadawaną po ukończeniu studiów podyplomowych do ZSK przedstawił efekty uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji, opisane w sposób pozwalający na przypisanie poziomu ramy kwalifikacji (zob. rozdz. 2.1).

Analiza, którą przygotowuje zespół ekspertów, polega na porównaniu poszczególnych efektów uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji z charakterystykami II stopnia właściwymi dla kwalifikacji nadawanych w szkolnictwie wyższym, charakterystykami II stopnia właściwymi dla kwalifikacji

zawodowych oraz charakterystykami właściwej ramy sektorowej (jeśli została włączona do ZSK, może dotyczyć wielu ram sektorowych), a następnie wskazaniu składników opisu poziomów (deskryptorów) PRK i SRK najlepiej dopasowanych do działań i zadań, które potrafi wykonać osoba posiadająca kwalifikację.

Tabela zgodności powinna zawierać podstawowe dane o kwalifikacji, takie jak:

a) nazwa kwalifikacji, imiona i nazwiska przewodniczącego oraz członków zespołu ekspertów (minimum trzy osoby),

b) rekomendowany dla kwalifikacji poziom PRK (6, 7 lub 8 poziom PRK),

c) poziom sektorowej ramy kwalifikacji (jeśli jest włączona do ZSK),

d) syntetyczną charakterystykę kwalifikacji (opcjonalnie),

e) zestawienie wyników porównania efektów uczenia się i kryteriów weryfikacji z najlepiej dopasowanymi składnikami opisu poziomów PRK i SRK (jeśli odpowiednia rama sektorowa została włączona do ZSK).

Rozpatrując efekty uczenia się i określone dla nich kryteria weryfikacji, należy przemyśleć, które z kryteriów weryfikacji mają kluczowe znaczenie i są niezbędne do poprawnego wykonania działania czy zadania opisanego efektem uczenia się, a następnie odnaleźć odpowiedni składnik opisu poziomu w charakterystykach PRK i SRK (jeśli odpowiednia SRK jest włączona do systemu). Odpowiedni składnik opisu poziomu odnotowuje się poprzez wpisanie określającego go kodu do tabeli zgodności. W przeszukiwaniu tabeli charakterystyk II stopnia właściwych dla kwalifikacji nadawanych w szkolnictwie wyższym oraz charakterystyk II stopnia typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym może pomóc wstępne przyporządkowanie kryterium weryfikacji do odpowiedniej kategorii opisowej (pierwsza kolumna na rysunku 5) – wiedzy, umiejętności lub kompetencji społecznych, a następnie wybór aspektu o podstawowym znaczeniu (druga kolumna na rysunku 5) i przyjrzenie się wszystkim określonym dla niego składnikom opisu poziomu.

Rysunek 5. Kluczowe elementy opisu poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji na przykładzie tabeli charakterystyk II stopnia właściwych dla kwalifikacji nadawanych w szkolnictwie wyższym

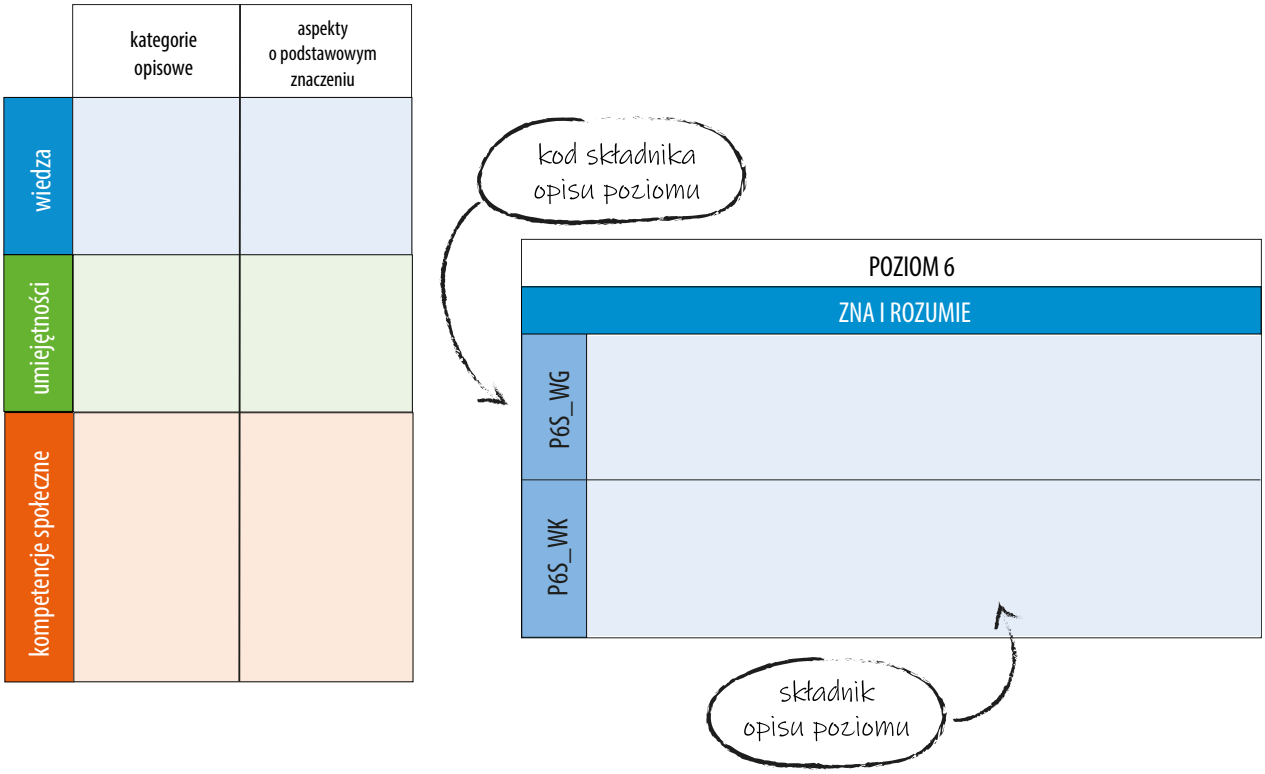

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji nadawanych w ramach szkolnictwa wyższego – poziomy 6–8* (Zintegrowany System Kwalifikacji, bdw).

Pasujących składników opisu poziomu należy szukać przede wszystkim na poziomie 6, 7 i 8 PRK, ale może się zdarzyć, że dane kryterium będzie też odpowiadało poziomowi 5 PRK. Dodatkowo można zacytować fragment składnika opisu poziomu, co potem ułatwia sformułowanie uzasadnienia rekomendowanego poziomu PRK. Gdy już określi się odpowiednie deskryptory dla poszczególnych efektów uczenia się w zestawach, należy wskazać, które z nich są absolutnie niezbędne dla kwalifikacji i determinują poziom ramy kwalifikacji, i na tej podstawie ustalić poziom ramy kwalifikacji dla każdego zestawu efektów uczenia się. Po określeniu poziomów PRK dla zestawów efektów uczenia się można przystąpić do ustalenia poziomu PRK dla całej kwalifikacji. Identyfikacja właściwego poziomu PRK dla całej kwalifikacji nie polega na obliczeniu średniej arytmetycznej z wyników cząstkowych poszczególnych zestawów efektów uczenia się. Nie ma wymogu, aby wszystkie zestawy efektów uczenia się miały przypisany taki sam poziom PRK. Jeśli analiza odbiegających poziomem zestawów efektów uczenia się wykaże, że są one kluczowe dla poprawnego wykonywania działań i zadań objętych kwalifikacją i stanowią rdzeń tej kwalifikacji, to właściwsze może być przypisanie całej kwalifikacji poziomu PRK odpowiadającego właśnie tym zestawom. W podobny sposób przypisuje się składniki opisu poziomów sektorowej ramy kwalifikacji (z podaniem kodu składnika z tabeli charakterystyki efektów uczenia się dla poziomów SRK dla danego sektora).

Ogólne zasady porównywania efektów uczenia się z charakterystykami poziomów PRK:

1. Obowiązuje zasada *best fit*, czyli każdy efekt uczenia się odnosimy do najlepiej dopasowanego fragmentu charakterystyki poziomu PRK lub SRK (składnika opisu poziomu).
2. Efekty uczenia się porównujemy w pierwszej kolejności z charakterystykami II stopnia PRK typowymi dla kwalifikacji nadawanych w szkolnictwie wyższym (6–8).
3. Następnie korzystamy z charakterystyk II stopnia typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym (1–8) oraz charakterystyk sektorowych ram kwalifikacji.
4. Zaznaczamy kluczowe kryteria weryfikacji dla każdego efektu uczenia się, porównujemy je ze składnikami poziomów PRK, ustalamy właściwy(-e) składnik(i) opisu poziomu PRK, a następnie odczytujemy kod(y) składnika(-ów) z tabeli charakterystyk.
5. Poszczególne efekty uczenia się mogą mieć przypisany więcej niż jeden składnik opisu poziomu PRK.
6. Poszczególne efekty uczenia się mogą być odniesione do różnych poziomów PRK.
7. Przy określaniu poziomu PRK dla kwalifikacji bierze się pod uwagę poziom PRK kluczowych efektów uczenia się w zestawach.
8. W podobny sposób odnosimy kluczowe kryteria weryfikacji do najlepiej dopasowanych składników opisu charakterystyk sektorowych ram kwalifikacji (o ile odpowiednia rama została włączona do ZSK).
9. Do efektu uczenia się można przypisać wiele składników opisu poziomu PRK (i SRK), warto jednak ograniczyć się tylko do 3–4 najtrafniejszych.

W tabeli 10 przedstawiono przykładowy fragment tabeli zgodności z pojedynczym efektem uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji oraz przypisanymi składnikami opisu poziomu z charakterystyk II stopnia PRK (Saryusz-Wolski, 2020). Zespół ekspertów wskazał dwa kryteria weryfikacji jako kluczowe dla sprawdzenia tego efektu uczenia się. Zidentyfikował także składniki opisu poziomu PRK pochodzące zarówno z charakterystyk II stopnia PRK typowych dla kwalifikacji ze szkolnictwa wyższego, jak i z charakterystyk II stopnia typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym. Składniki opisu odnoszą się przede wszystkim do umiejętności kierowania zespołem (P7S_UO), wykorzystywania posiadanej wiedzy do rozwiązywania problemów, krytycznej analizy i wyciągania wniosków z obserwacji oraz dokonywania oceny (P7S_UW). Ponadto wskazano także składnik opisu odnoszący się do kompetencji społecznych w zakresie wymagania od innych przestrzegania zasad obowiązujących w dziedzinie działalności zawodowej (P7Z_KP).

Tabela 10. Przykładowy fragment tabeli zgodności z pojedynczym efektem uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji oraz przypisanymi składnikami opisu poziomu z charakterystyk II stopnia PRK

Efekt uczenia się	Kryteria weryfikacji
Ocenia pracę członków zespołu	**a) Tworzy i komunikuje cele stawiane każdemu z członków zespołu**
	b) Dobiera mierniki osiągnięcia celów dla każdego z członków zespołu
	c) Omawia metody obserwacji pracy członków zespołu
	d) Dokonuje krytycznej analizy wniosków z obserwacji pracy każdego członka zespołu
Najlepiej dopasowany(-e) składnik(i) opisu poziomów PRK:	
P7S_UO – potrafi kierować pracą zespołu P7S_UW – potrafi wykorzystywać posiadaną wiedzę – formułować i rozwiązywać złożone i nietypowe problemy oraz innowacyjnie wykonywać zadania w nieprzewidywalnych warunkach przez: – właściwy dobór źródeł oraz informacji z nich pochodzących, dokonywanie oceny, krytycznej analizy, syntezy oraz twórczej interpretacji i prezentacji tych informacji, – dobór oraz stosowanie właściwych metod i narzędzi, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych P7Z_KP – jest gotów do wymagania od innych przestrzegania zasad obowiązujących w dziedzinie działalności zawodowej, dotyczących utrzymywania jakości prowadzonej działalności oraz kultury współpracy i kultury konkurencji	

Źródło: opracowanie na podstawie tabeli zgodności dla opisu kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych Zarządzanie projektami (Saryusz-Wolski, 2020).

Przykłady opracowywania tabeli zgodności dla kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych można znaleźć w publikacjach: *Wskazówki do opracowania opisów kwalifikacji cząstkowych nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych* (Saryusz-Wolski, 2020) oraz *Przypisywanie poziomu PRK do kwalifikacji* (Ziewiec-Skokowska i in., 2020). Pomocne mogą się okazać także przykłady tabeli zgodności dla kwalifikacji opracowanych w ramach Inkubatora Kwalifikacji (Zintegrowany System Kwalifikacji, 2025).

4.5. Przygotowanie rekomendacji dotyczącej przypisania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych

Zespół ekspertów wspólnie przygotowuje tabelę zgodności, a następnie opracowuje projekt rekomendacji przypisania poziomu PRK do kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych zgodnie z § 6 ust. 1 Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 22 stycznia 2024 r. w sprawie zakresu informacji gromadzonych w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji o kwalifikacjach cząstkowych nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (Dz.U. z 2024 r., poz. 81). W przy-

padku odmiennych opinii poszczególnych członków zespół ekspertów dyskutuje na temat rozbieżnych wyników analizy i uzgadnia ostateczne stanowisko. Jeśli nie uda się rozstrzygnąć spornej kwestii w głosowaniu zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ekspertów, ostateczną decyzję podejmuje przewodniczący zespołu ekspertów (§ 6 ust. 2 ww. rozporządzenia). Rekomendacja powinna zostać sporządzona przez zespół ekspertów na piśmie, a następnie podpisana przez przewodniczącego zespołu ekspertów (§ 6 ust. 3 ww. rozporządzenia).

Przygotowana przez zespół ekspertów rekomendacja powinna zawierać:

a) nazwę kwalifikacji,

b) imiona i nazwiska przewodniczącego i pozostałych członków zespołu ekspertów (minimum trzech osób),

c) dane podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni, instytutu naukowego Polskiej Akademii Nauk lub instytutu badawczego prowadzącego studia podyplomowe (opcjonalnie),

d) rekomendowany poziom kwalifikacji (6, 7 lub 8 poziom PRK/SRK) wraz z uzasadnieniem.

W uzasadnieniu powinny się znaleźć:

a) rekomendacja poziomu PRK i SRK (jeśli odpowiednia SRK jest włączona do ZSK),

b) opis efektów uczenia się, w tym kryteria weryfikacji o kluczowym znaczeniu, które zdaniem zespołu ekspertów decydują o poziomie kompetencji absolwenta i wskazują na rekomendowany poziom PRK i SRK (jeśli odpowiednia SRK jest włączona do ZSK),

c) wskazanie składników opisu poziomów PRK i SRK (jeśli odpowiednia SRK jest włączona do ZSK) wraz z odpowiednim kodem deskryptora, powiązanych z poszczególnymi efektami uczenia się wymaganymi dla kwalifikacji, które potwierdzają posiadanie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych na rekomendowanym poziomie PRK i SRK,

d) oceny cząstkowe (wyniki głosowania) poszczególnych członków zespołu ekspertów (zespół powinien liczyć minimum trzech członków),

e) podpis przewodniczącego zespołu ekspertów wraz z datą.

Przykładem może być uzasadnienie rekomendacji przypisania 7 poziomu PRK do kwalifikacji „Zarządzanie projektami", w którym wymieniono następujące kluczowe kryteria weryfikacji, zaznaczone wcześniej w tabeli zgodności (Roztworowski, 2022):

a) tworzy i komunikuje cele stawiane każdemu z członków zespołu,

b) dokonuje krytycznej analizy wniosków z obserwacji pracy każdego członka zespołu.

Wskazano również, że w zakresie umiejętności potwierdzają one, że absolwent:

a) potrafi kierować pracą zespołu (P7S_UO),

b) potrafi wykorzystywać posiadaną wiedzę – formułować i rozwiązywać złożone i nietypowe problemy oraz innowacyjnie wykonywać zadania w nieprzewidywalnych warunkach przez:

   – właściwy dobór źródeł oraz informacji z nich pochodzących, **dokonywanie oceny, krytycznej analizy, syntezy oraz twórczej interpretacji** i prezentacji tych **informacji,**

   – **dobór oraz stosowanie właściwych metod i narzędzi**, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych (P7S_UW).

Natomiast w zakresie kompetencji społecznych absolwent wymaga od innych przestrzegania zasad obowiązujących w dziedzinie działalności zawodowej dotyczących utrzymywania jakości prowadzonej działalności oraz kultury współpracy i kultury konkurencji (P7Z_KP).

W podobny sposób opisano pozostałe kryteria weryfikacji i przypisane im kody składników opisu poziomów PRK dla charakterystyk II stopnia (Saryusz-Wolski, 2020).

Uzgodniona przez zespół ekspertów tabela zgodności stanowi załącznik do rekomendacji, o czym mówi § 6 ust. 4 Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 22 stycznia 2024 r. w sprawie zakresu informacji gromadzonych w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji o kwalifikacjach cząstkowych nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (Dz.U. z 2024 r., poz. 81). Powyższe dokumenty powinny zostać dołączone do dokumentacji, którą zespół ekspertów przedłoży do zaopiniowania Radzie Interesariuszy ZSK.

4.5.1. Przewodniczący zespołu ekspertów

Przewodniczący zespołu ekspertów wyznaczany jest spośród członków zespołu ekspertów przez uczelnię, instytut naukowy PAN lub instytut badawczy. Do jego zadań należy: reprezentowanie zespołu ekspertów i kierowanie jego pracami, wyznaczanie terminów posiedzeń zespołu zgodnie z § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 22 stycznia 2024 r. w sprawie zakresu informacji gromadzonych w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji o kwalifikacjach cząstkowych nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (Dz.U. z 2024 r., poz. 81), rozstrzyganie kwestii spornych w głosowaniach i podpisanie pisma z rekomendacją (§ 6 ust. 2 i 3 ww. rozporządzenia). Przewodniczący prowadzi także dokumentację prac zespołu dotyczącą przygotowania rekomendacji w zakresie przypisania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do danej kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych, w tym: protokoły z posiedzeń zespołu ekspertów zawierające w szczególności merytoryczne ustalenia mające wpływ na treść przyjętej rekomendacji, indywidualne opinie poszczególnych ekspertów, przebieg głosowań oraz rekomendację dotyczącą przypisania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do danej kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych wraz z tabelą zgodności (§ 7 ust. 3 i 4 ww. rozporządzenia).

4.5.2. Powtórne przygotowanie rekomendacji w przypadku negatywnej opinii Rady Interesariuszy ZSK

Zespół ekspertów przedkłada Radzie Interesariuszy ZSK rekomendację dotyczącą przypisania poziomu PRK i SRK do kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych wraz z tabelą zgodności. W przypadku uzyskania pozytywnej opinii Rady senat uczelni, rada naukowa instytutu naukowego PAN lub rada naukowa instytutu badawczego może podjąć uchwałę o przypisaniu poziomu PRK do kwalifikacji nadawanej po studiach podyplomowych oraz o włączeniu kwalifikacji do ZSK, a praca zespołu ekspertów dobiega końca.

Natomiast w przypadku negatywnej opinii Rady Interesariuszy dotyczącej poziomu PRK i SRK rekomendowanego dla danej kwalifikacji zespół ekspertów powinien odnieść się do uwag Rady, dokonać powtórnego porównania efektów uczenia się ze składnikami opisu charakterystyk II stopnia PRK oraz charakterystyk SRK, a następnie wprowadzić do rekomendacji i tabeli zgodności stosowne zmiany. Po przygotowaniu nowej rekomendacji zespół ekspertów przedkłada dokumenty do powtórnego rozpatrzenia Radzie Interesariuszy, która sporządza nową opinię i przekazuje ją ministrowi koordynatorowi Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji zgodnie z § 8 Rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 30 stycznia 2025 r. w sprawie zespołów ekspertów do spraw włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (Dz.U. z 2025 r., poz. 153) oraz art. 21a ust. 6 i 7 ustawy o ZSK. Warto podkreślić, że w przypadku negatywnej opinii Rady Interesariuszy rekomendację można złożyć do ponownego zaopiniowania tylko raz.

4.6. Zgłaszanie kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji

Informacje o włączonej kwalifikacji, które należy zgłosić do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji, zgromadzone są w pięciu modułach zgodnie z § 2 Rozporządzeniem Ministra Edukacji z dnia 22 stycznia 2024 r. w sprawie zakresu informacji gromadzonych w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji o kwalifikacjach cząstkowych nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (Dz.U. z 2024 r., poz. 81):

1. Informacje ogólne o kwalifikacji.
2. Podstawowe informacje o kwalifikacji.
3. Informacje o wymaganych efektach uczenia się dla kwalifikacji.
4. Informacja obejmująca warunki, jakie musi spełnić osoba przystępująca do walidacji, jeżeli zostały określone, albo informacja o braku takich warunków.
5. Dodatkowe informacje dotyczące kwalifikacji.

W ramach informacji ogólnych o kwalifikacji należy wskazać:

1. Nazwę kwalifikacji (pole obowiązkowe).
   Zalecane jest, aby nazwa kwalifikacji:

   a) jednoznacznie identyfikowała kwalifikację,
   b) różniła się od nazw innych kwalifikacji (w tym nazw kierunków studiów I i II stopnia, jednolitych magisterskich czy inżynierskich, studiów doktorskich, np. finanse, filologia polska),
   c) różniła się od nazwy zawodu, stanowiska pracy, tytułu zawodowego, uprawnienia,
   d) była możliwie krótka,
   e) nie zawierała skrótów,
   f) była oparta na rzeczowniku odczasownikowym (np. gromadzenie, przechowywanie, szycie, montaż).

   Jeśli studia podyplomowe funkcjonują pod określoną nazwą od wielu lat i dzięki niej są rozpoznawalne, nazwa kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych może brzmieć tak samo, jak nazwa kierunku studiów.

Należy pamiętać, że nazwa kwalifikacji powinna być tożsama z tą, która jest lub będzie wpisywana na świadectwie ukończenia studiów podyplomowych.

2. Poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji przypisany do kwalifikacji uchwałą senatu uczelni, rady naukowej instytutu naukowego PAN albo rady naukowej instytutu badawczego.
3. Odniesienie do poziomu Sektorowych Ram Kwalifikacji.
4. Kod Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Edukacji (ISCED)
   Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Edukacji (ISCED F-2013) to system służący do gromadzenia, zestawiania i analizowania statystyk dotyczących edukacji porównywalnych na szczeblu międzynarodowym.

Podstawowe informacje o kwalifikacji (pole obowiązkowe)

Pole powinno zawierać wybrane kluczowe informacje o kwalifikacji, istotne dla osób potencjalnie zainteresowanych jej uzyskaniem oraz dla pracodawców, obejmujące:

1. Działania i zadania, które potrafi wykonywać osoba posiadająca daną kwalifikację.
2. Grupy osób, które mogą być szczególnie zainteresowane uzyskaniem kwalifikacji.
3. Możliwości wykorzystania kwalifikacji i dalszego rozwoju osobistego lub zawodowego, w tym możliwości ubiegania się o inne kwalifikacje i uprawnienia w danej dziedzinie zawodowej.
4. Czas trwania studiów podyplomowych prowadzących do uzyskania kwalifikacji (pole obowiązkowe).

Należy wpisać liczbę semestrów studiów podyplomowych ustaloną w programie kształcenia. Ustawa z dn. 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r., poz. 1571) w art. 160 ust. 1 wskazuje, że studia podyplomowe powinny trwać nie krócej niż 2 semestry.

5. Liczbę punktów ECTS (pole obowiązkowe).
   Należy wpisać liczbę punktów ECTS studiów podyplomowych ustaloną w programie kształcenia. Program studiów podyplomowych powinien umożliwiać uzyskanie co najmniej 30 punktów ECTS – art. 160 ust. 2 ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r., poz. 1571). Zwiększenie liczby punktów ECTS jest możliwe, ale wiąże się z koniecznością wydłużenia czasu, jaki student będzie musiał przeznaczyć na ich osiągnięcie.

Informacje dotyczące efektów uczenia się (pole obowiązkowe)

Opis efektów uczenia się według struktury: syntetyczna charakterystyka efektów uczenia się, efekty uczenia się w zestawach wraz z kryteriami weryfikacji (zob. rozdz. 2).

Warunki, jakie musi spełniać osoba przystępująca do walidacji, w tym wymagany poziom wykształcenia

Osoba uczestnicząca w studiach podyplomowych, a więc przystępująca do walidacji, musi posiadać kwalifikację pełną co najmniej na poziomie 6 uzyskaną w systemie szkolnictwa wyższego i nauki, co jest wymogiem wskazanym w art. 160 ust. 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r., poz. 1571). Posiadanie dyplomu ukończenia studiów I czy II stopnia, jednolitych magisterskich lub doktorskich może nie być jedynym wymogiem. Instytucja prowadząca walidację może także wymagać od kandydata dyplomów kwalifikacji cząstkowych w określonym zakresie, posiadania doświadczenia zawodowego, uprawnień i certyfikatów, zaświadczenia o niekaralności czy orzeczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do studiowania itp.

Wskazane warunki przystąpienia do walidacji powinny być możliwe do zweryfikowania.

W ramach dodatkowych informacji określa się:

1. Kod Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).
   Przy wyborze kodu należy kierować się zapisami Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz.U. z 2024 r., poz. 1936).
2. Nazwę uczelni/instytutu naukowego PAN/instytutu badawczego.

Pozostałe informacje o kwalifikacji obejmują:

1. Datę włączenia kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.
   W tym miejscu należy podać datę uchwały senatu uczelni, rady naukowej instytutu naukowego PAN lub rady naukowej instytutu badawczego dotyczącej włączenia kwalifikacji do ZSK.

2. Podstawę prawną włączenia kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.
   Należy wpisać pełną nazwę uchwały senatu uczelni, rady naukowej instytutu naukowego Polskiej Akademii Nauk albo rady naukowej instytutu badawczego w sprawie włączenia kwalifikacji do ZSK.

Informacje uzupełniane automatycznie przez ZRK obejmują:

1. Informację o dokumencie potwierdzającym nadanie kwalifikacji.
2. Dane o podmiocie, który włączył kwalifikację do ZSK.
3. Kod kwalifikacji w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ID ZRK).

W formularzu znajdziemy również pola nieobowiązkowe:

1. Nazwa kwalifikacji w języku angielskim.
   Podanie jej pozwoli na zamieszczenie informacji o kwalifikacji przez instytucję certyfikującą ze szkolnictwa wyższego na platformie europejskiego rejestru danych o kwalifikacjach (ang. Qualification Dataset Register – QDR).
2. Wskazanie zawodów i specjalności, z którymi powiązana jest kwalifikacja (wg klasyfikacji zawodów i specjalności).
   Z dostępnej w elektronicznym formularzu listy należy wybrać te zawody i specjalności, które są powiązane z rejestrowaną kwalifikacją.

4.7. Procedura włączenia kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji

Procedurę włączania do ZSK kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych oraz dokumenty wymagane na każdym etapie przedstawia rysunek 6.

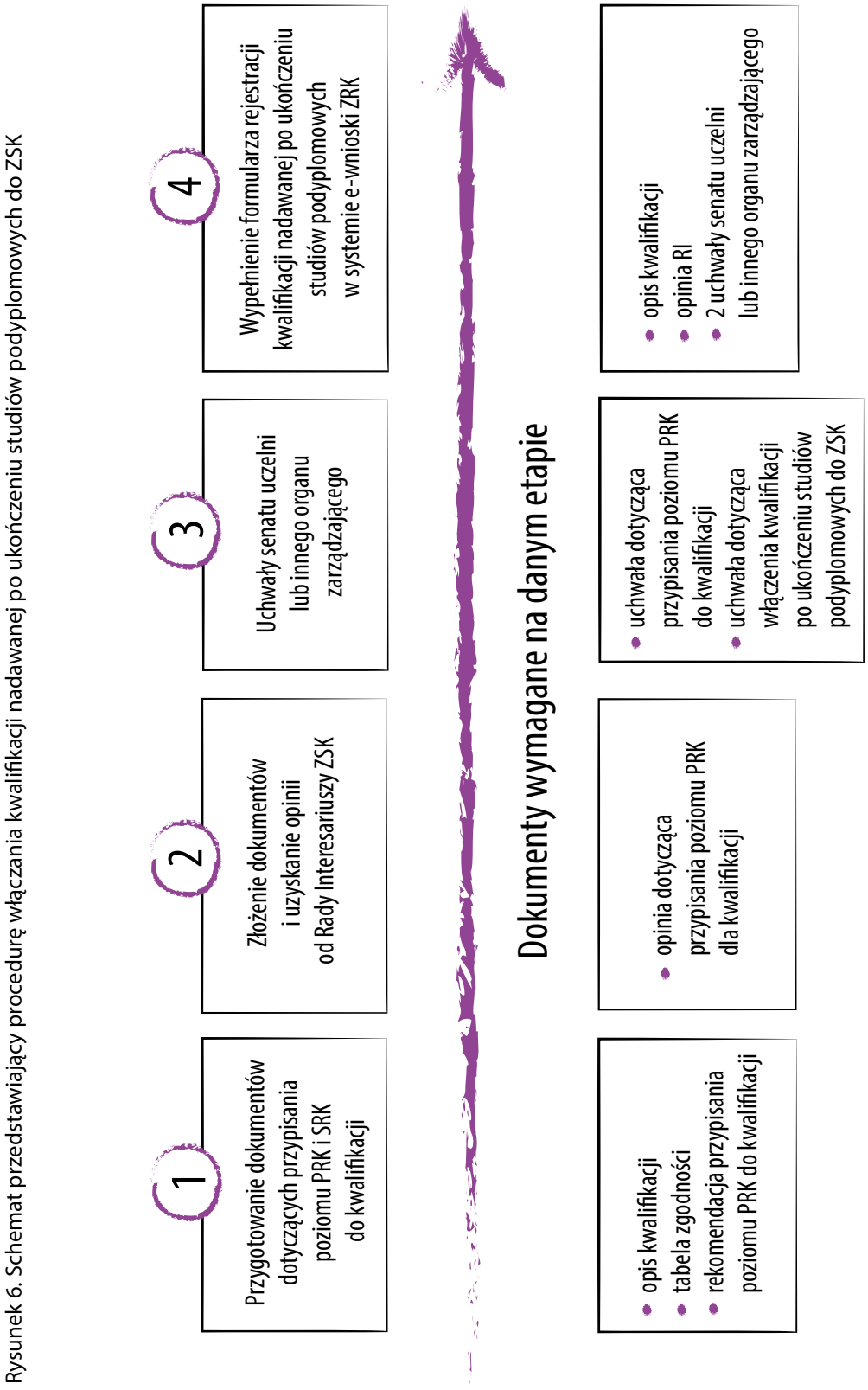

Rysunek 6. Schemat przedstawiający procedurę włączania kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych do ZSK

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 11 przedstawia etapy procedowania wniosku o włączenie kwalifikacji zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi.

Tabela 11. Wykaz czynności, jakie należy podjąć, aby włączyć kwalifikację nadawaną po ukończeniu studiów podyplomowych do ZSK wraz z podstawą prawną

Lp.	Czynności zmierzające do włączenia kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych do ZSK	Odniesienie w aktach prawnych
1.	Podjęcie przez instytucję szkolnictwa wyższego (uczelnię, instytut naukowy PAN lub instytut badawczy) decyzji o opisaniu i włączeniu kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk i instytuty badawcze mogą samodzielnie włączyć do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji kwalifikacje nadawane po ukończeniu studiów podyplomowych. Przygotowanie koncepcji kwalifikacji, opisu kwalifikacji, efektów uczenia się wraz z kryteriami weryfikacji oraz przygotowanie kompletu dokumentów niezbędnych do złożenia kwalifikacji do ZRK.	Art. 160 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r., poz. 1571) Art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2024 r., poz. 1606)
2.	Powołanie zespołu ekspertów odpowiednio przez uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk lub instytuty badawcze w celu wydania rekomendacji dotyczącej przypisania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do danej kwalifikacji. Zaplanowanie trybu pracy powołanego zespołu ekspertów, w tym sposobu przygotowania opinii, sposobu porównywania efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji z charakterystykami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji i przygotowania rekomendacji oraz sposób dokumentowania prac. Kompetencje ekspertów i liczebność zespołu. Zespół ekspertów powinien liczyć minimum trzech członków oraz musi mieć udokumentowaną aktualną wiedzę z zakresu danej kwalifikacji, wynikającą z doświadczenia. Przynajmniej jeden ekspert powinien też dysponować wiedzą na temat standardów opisywania kwalifikacji, zasad włączania kwalifikacji do ZSK i przypisywania poziomu PRK do kwalifikacji. Spośród członków zespołu ekspertów uczelnia, instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk lub instytut badawczy wyznacza przewodniczącego zespołu ekspertów, który reprezentuje zespół ekspertów i kieruje jego pracami, w tym wyznacza terminy posiedzeń tego zespołu.	Art. 21. ust. 6. Ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2024 r., poz. 1606) Art. 21. ust. 8. Ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2024 r., poz. 1606) Art. 21. ust. 2. Ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2024 r., poz. 1606) §2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji z dn. 30 stycznia 2025 r. w sprawie zespołu ekspertów do spraw włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (Dz.U. z 2025 r., poz. 153)

3.	Wypełnienie formularza opisu kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych. Wytyczne dotyczące informacji gromadzonych w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji o kwalifikacjach nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych zostały określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji. Informacje te są przygotowane w formie formularza opisu kwalifikacji. Można się nim posłużyć do przygotowania opisu kwalifikacji.	Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 22 stycznia 2024 r. w sprawie zakresu informacji gromadzonych w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji o kwalifikacjach cząstkowych nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (Dz.U. z 2024 r., poz. 81)
4.	Przygotowanie tabeli zgodności. Kwalifikacje nadawane po ukończeniu studiów podyplomowych mogą mieć przypisany poziom 6, 7 lub 8 Polskiej Ramy Kwalifikacji. Wypełnienie tabeli zgodności pozwala metodycznie i w sposób wystandaryzowany ustalić, który z tych poziomów PRK najlepiej odpowiada danej kwalifikacji. Przypisanie poziomu PRK należy wykonać zgodnie z wymaganą procedurą zawartą w Rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 30 stycznia 2025 r. w sprawie zespołu ekspertów do spraw włączania kwalifikacji do ZSK (Dz.U. z 2025 r., poz. 153).	§ 4 ust. 4 Rozporządzenia Ministra Edukacji z dn. 30 stycznia 2025 r. w sprawie zespołu ekspertów do spraw włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (Dz.U. z 2025 r., poz. 153) Rozporządzenie Ministra Edukacji z dn. 30 stycznia 2025 r. w sprawie zespołu ekspertów do spraw włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (Dz.U. z 2025 r., poz. 153)
5.	Rekomendacja dotycząca przypisania poziomu PRK do kwalifikacji. Przewodniczący zespołu ekspertów zwołuje posiedzenie, na którym eksperci wspólnie opracowują tabelę zgodności. Po wypełnieniu tabeli zgodności eksperci dyskutują na temat różnic w opiniach, a następnie sporządzają jeden wspólny projekt rekomendacji dotyczącej przypisania poziomu PRK do danej kwalifikacji. Zespół ekspertów przyjmuje rekomendację dotyczącą przypisania poziomu PRK do danej kwalifikacji zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ekspertów. W przypadku rozbieżnych opinii decyduje głos przewodniczącego zespołu ekspertów. Rekomendacja sporządzona jest na piśmie, którą podpisuje przewodniczący zespołu ekspertów. Tabela zgodności stanowi załącznik do rekomendacji.	§5 ust. 1 i 3 oraz §6 Rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 30 stycznia 2025 r. w sprawie zespołu ekspertów do spraw włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (Dz.U. z 2025 r., poz. 153)

6.	Uzyskanie opinii Rady Interesariuszy dotyczącej poziomu PRK przypisanego dla kwalifikacji. Odpowiednio uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk i instytuty badawcze przedkładają rekomendację przypisania poziomu PRK do opinii Rady Interesariuszy. Rada Interesariuszy sporządza opinię i przekazuje ją ministrowi koordynatorowi Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. W przypadku uzyskania pozytywnej opinii Rady Interesariuszy senat uczelni, rada naukowa instytutu naukowego PAN lub rada naukowa instytutu badawczego może podjąć uchwałę dotyczącą przypisania poziomu PRK do kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych i kontynuować proces włączania kwalifikacji do ZSK.	Art. 21a, ust. 7 Ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2024 r., poz. 1606) Art. 21a, ust. 6 Ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2024 r., poz. 1606) Art. 21a, ust. 7 Ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2024 r., poz. 1606)
7.	W przypadku negatywnej opinii Rady Interesariuszy zespół ekspertów powinien dokonać powtórnego porównania efektów uczenia się z charakterystykami poziomów PRK, wprowadzić poprawki we wskazanych zapisach, a następnie powtórnie przedłożyć rekomendację dotyczącą przypisania poziomu PRK do kwalifikacji wraz tabelą zgodności Radzie Interesariuszy. Rada Interesariuszy sporządza opinię i przekazuje ją ministrowi koordynatorowi Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. W przypadku uzyskania pozytywnej opinii Rady Interesariuszy proces włączenia kwalifikacji do ZSK może być kontynuowany. Możliwa jest jednokrotna ponowna rekomendacja w przypadku negatywnej opinii Rady Interesariuszy. Adres poczty elektronicznej i tradycyjnej Rady Interesariuszy: Ministerstwo Edukacji Narodowej Departament Kształcenia Zawodowego (DKZ) Aleja Jana Chrystiana Szucha 25, 00-918 Warszawa, tel. +48 22 34 74 195 e-mail: zsk@men.gov.pl lub sekretariat.dkz@men.gov.pl	Art. 28 ust. 1 pkt 15a Ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r., poz. 1571) §8 Rozporządzenia Ministra Edukacji z dn. 30 stycznia 2025 r. w sprawie zespołu ekspertów do spraw włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (Dz.U. z 2025 r., poz. 153), oraz art. 21a. ust. 6 i ust. 7 Ustawy o z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2024 r., poz. 1606)
8.	Uchwała senatu uczelni dotycząca poziomu PRK dla kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych.	Art. 28 ust.1, pkt 15a Ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r., poz. 1571)
9.	Uchwała senatu uczelni dotycząca włączenia kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.	Art. 28 ust.1, pkt 15b Ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r., poz. 1571)

10.	Złożenie wniosku i kompletu dokumentów do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji przez system elektroniczny. Po podjęciu uchwał o przypisaniu danej kwalifikacji poziomu PRK i włączeniu jej do ZSK uczelnie informują podmiot prowadzący Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji o włączeniu kwalifikacji nadawanej po ukończeniu studiów podyplomowych do ZSK. Właściwą dokumentację należy złożyć przez system e-wnioski ZRK: https://e-wnioski.kwalifikacje.gov.pl	Art. 13 ust. 3 Ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2024 r., poz. 1606) Art. 84 ust. 4 Ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji o ZSK (Dz.U. z 2024 r., poz. 1606)
11.	Wykaz niezbędnych dokumentów wymaganych do złożenia elektronicznego wniosku w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji: 1. Formularz opisu/zgłoszenia kwalifikacji. 2. Opinia Rady Interesariuszy dotycząca przypisania poziomu PRK do kwalifikacji. 3. Uchwała senatu uczelni dotycząca przypisania poziomu PRK do kwalifikacji. 4. Uchwała senatu uczelni dotycząca włączenia kwalifikacji do ZSK. Osoba rejestrująca kwalifikację musi mieć pisemne upoważnienie do reprezentowania uczelni w ZRK, podpisane przez rektora lub osobę upoważnioną. W celu zarejestrowania kwalifikacji osoba ta zakłada konto w systemie informatycznym e-wnioski ZRK (poprzez formularz rejestracji).	

Źródło: opracowanie własne.

Bibliografia

Akty prawne:

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 września 2018 r. w sprawie dokumentów wydawanych w związku z przebiegiem lub ukończeniem studiów podyplomowych i kształcenia specjalistycznego (Dz.U. z 2018 r., poz. 1791).

Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 22 stycznia 2024 r. w sprawie zakresu informacji gromadzonych w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji o kwalifikacjach cząstkowych nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (Dz.U. z 2024 r., poz. 81).

Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 20 maja 2024 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. z 2024 r., poz. 781).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz.U. z 2024 r., poz. 1936).

Rozporządzenie Ministra Edukacji z dn. 30 stycznia 2025 r. w sprawie zespołu ekspertów do spraw włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (Dz.U. z 2025 r., poz. 153).

Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 2261).

Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 579).

Ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 423).

Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 98).

Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1488).

Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2016 r., poz. 64 z późn. zm., t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1606).

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2022 r., poz. 470 oraz z 2024 r., poz. 1222).

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1571).

Ustawa z 30 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 2005).

Opracowania:

Inkubator Kwalifikacji (2025). Pobrano z: https://kwalifikacje.edu.pl/inkubator-kwalifikacji/

Kopeć-Panek, N. (red.). (2025). *Jak przygotować i przeprowadzić walidację. Wskazówki dla instytucji certyfikujących*. Wyd. 2. Instytut Badań Edukacyjnych, dostępna online: https://kwalifikacje.edu.pl/jak-przygotowac-i-przeprowadzic-walidacje-wskazowki-dla-instytucji-certyfikujacych/

Marszałek, A. (red.). (2019). *Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji w praktyce*. Instytut Badań Edukacyjnych.

Ministerstwo Edukacji Narodowej (2020*). Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)*. Ministerstwo Edukacji Narodowej.

PWN (bdw). *Wielki słownik języka polskiego*. Pobrano z: https://wsjp.pl/

Rostworowski, M. (2022). *O wpisywaniu do ZRK kwalifikacji nadawanych po studiach podyplomowych. Krok po kroku.* Instytut Badań Edukacyjnych.

Saryusz-Wolski, T. (2020). *Wskazówki do opracowania opisów kwalifikacji cząstkowych nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych*. Instytut Badań Edukacyjnych.

Strzemieczna, E. (red.). (2022). *Jak opisać kwalifikację rynkową i zaprojektować dla niej walidację? Przewodnik.* Instytut Badań Edukacyjnych.

Sławiński, S. (2017). *Słownik Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji*. Wyd. 2. Instytut Badań Edukacyjnych.

Sławiński, S. (red.). (2020). *Polska Rama Kwalifikacji. Poradnik użytkownika*. Instytut Badań Edukacyjnych.

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie (2023). *Oferta edukacyjna. Odnawialne źródła energii w gospodarce niskoemisyjnej.* Pobrano z: https://oferta.urk.edu.pl/studia-podyplomowe/wydzial-inzynierii-produkcji-i-energetyki/odnawialne--zrodla-energii-w-gospodarce-niskoemisyjnej

Ziewiec-Skokowska, G., Stęchły, W., Danowska-Florczyk, E., Marszałek, A., Sławiński, S. (2020). *Przypisywanie poziomu PRK do kwalifikacji*. Instytut Badań Edukacyjnych.

Zintegrowany System Kwalifikacji (bdw). *Charakterystyki II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowe dla kwalifikacji nadawanych w ramach szkolnictwa wyższego – poziomy 6–8*. Pobrano z: https://kwalifikacje.gov.pl/images/downloads/materia%C5%82y_do_serwisu_ZSK/tabele_PRK/PRK_tab5.pdf.

Zintegrowany System Kwalifikacji (2018). *Programowanie i obsługa procesu druku 3D.* Pobrano z: https://kwalifikacje.gov.pl/k?id_kw=12644.

Zintegrowany System Kwalifikacji (2020a). *Formularz kwalifikacji nr 43. Uprawa ziół.* Pobrano z: https://kwalifikacje.edu.pl/inkubator-kwalifikacji/

Zintegrowany System Kwalifikacji (2020b). *Formularz kwalifikacji nr 2. Naprawa i uruchamianie wielowirnikowców bezzałogowych.* Pobrano z: https://kwalifikacje.edu.pl/inkubator-kwalifikacji/

Zintegrowany System Kwalifikacji (2025a). *Kwalifikacja wolnorynkowa. Planowanie i prowadzenie procesu treningowego w szermierce.* Pobrano z: https://kwalifikacje.gov.pl/k?id_kw=14136

Zintegrowany System Kwalifikacji (2025b). *Jak czasowniki operacyjne mogą pomóc w doborze metod stosowanych w walidacji.* Pobrano z: https://walidacja.ibe.edu.pl/metody/pl/czasowniki-operacyjne

Zintegrowany System Kwalifikacji (2025c). *Katalog Metod Walidacji*. Pobrano z: https://walidacja.ibe.edu.pl/metody/pl/

Literatura uzupełniająca:

Bielecki, M., Kaczmarek, M., Rycielska, L. (2020). *Testy wiedzy – tworzenie i stosowanie w weryfikacji efektów uczenia się. Wskazówki dla instytucji certyfikujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji.* Instytut Badań Edukacyjnych.

Brzozowska, A., Drzymulska-Derda, M., Dybaś-Stronkowska, M., Dymkowski, D., Hernik, K., Jędrzejczak, H., Krzemińska, S., Mrozkowiak, M., Rycielska, L. (2020). *Rekomendacje w zakresie funkcjonowania instytucji certyfikujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji*. Instytut Badań Edukacyjnych.

Dybaś, M., Pieńkosz, J. (2019). *Aktorzy i kwalifikacje. Analiza wybranych aspektów wdrażania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji*. Instytut Badań Edukacyjnych.

Gmaj, I., Grzeszczak, J., Leyk, A., Pierwieniecka, R., Sławiński, S., Tauber, M., Walicka, S. (2016). *Walidacja – nowe możliwości zdobywania kwalifikacji.* Instytut Badań Edukacyjnych.

Gola, W., Jędrzejczak, H.A., Michalik, S. (2020). *Uczenie się przez całe życie w szkołach wyższych. Potwierdzanie efektów uczenia się uzyskanych w drodze edukacji pozaformalnej i uczenia się nieformalnego jako przykład realizacji idei lifelong learning*. Instytut Badań Edukacyjnych.

Instytut Badań Edukacyjnych. (2019). *Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji w zarysie.* Instytut Badań Edukacyjnych.

Nikodemska, S., Przychocka, M, Zdanowicz, M., Popłoński, G. (2024). *Analiza dowodów i deklaracji – praktyczne wskazówki. Ekspertyza*. Instytut Badań Edukacyjnych.

Nowak-Dziemianowicz, M. (2012). *Kompetencje społeczne jako jeden z efektów kształcenia w Krajowych Ramach Kwalifikacji w kontekście pytań o cele i funkcje edukacji*. Instytut Badań Edukacyjnych.

Pieńkosz, J., Maj, M. (2024). *Kwalifikacje a potrzeby uczących się dorosłych. Perspektywa wnioskodawców w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji*. Instytut Badań Edukacyjnych.

Sławiński, S. (2018). *Mała encyklopedia ZSK*. Instytut Badań Edukacyjnych.

Stęchły, W. (2021). *Edukacja formalna wobec edukacji pozaformalnej i uczenia się nieformalnego. Analiza komplementarności instytucjonalnej w kontekście Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.* Instytut Badań Edukacyjnych.

Szumilewicz, A. (red.). (2021). *Zalecenia dla podmiotów przygotowujących wnioski o włączenie kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK).* Instytut Badań Edukacyjnych.

Ziewiec-Skokowska, G., Danowska-Florczyk, E., Stęchły, W. (red.). (2016). *Opisywanie kwalifikacji nadawanych poza systemami oświaty i szkolnictwa wyższego. Poradnik*. Instytut Badań Edukacyjnych.

Aktualny zasób publikacji dotyczących Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji jest dostępny na stronie internetowej: https://kwalifikacje.edu.pl/publikacje/

Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy wspiera podmioty rynkowe oraz instytucje szkolnictwa wyższego w przygotowaniu opisów kwalifikacji wolnorynkowych, sektorowych i nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych. Poradnik jest kolejną publikacją dotyczącą kwalifikacji cząstkowych, zawierającą aktualną wiedzę i praktyczne wskazówki dotyczące przygotowania projektu opisu kwalifikacji oraz dokumentacji wymaganej do zgłoszenia kwalifikacji do ZSK. Poradnik jest przeznaczony dla ekspertów merytorycznych z danego obszaru, którzy chcą opisać jedną z wymienionych kwalifikacji cząstkowych i szukają informacji, jak zrobić to zgodnie z obowiązującymi przepisami o ZSK.

Poradnik prowadzi przez proces opisywania kwalifikacji w taki sposób, aby ostateczny opis spełniał wymogi ZSK, był przejrzysty i użyteczny zarówno dla osób ubiegających się o kwalifikację, jak i pracodawców.

Magdalena Welle

W poradniku szczególnie mocno została zaakcentowana problematyka opisu efektów uczenia się, które są jednym z najważniejszych komponentów każdej kwalifikacji. Dobrze opracowany opis efektów uczenia się precyzuje, co osoba ucząca się powinna wiedzieć oraz jakie umiejętności i kompetencje nabyć, aby móc wykonywać określone zadania. Efekty uczenia się są również kluczowe z punktu widzenia programów edukacyjnych, stanowią także podstawę dla narzędzi walidacji i egzaminowania.

dr Piotr Bordzoł

Wymagania dotyczące walidacji są ważnym elementem zapewniania jakości nadawania kwalifikacji wolnorynkowych i sektorowych we wszystkich instytucjach certyfikujących. Ważne jest więc, aby zapisane rozwiązania faktycznie gwarantowały rzetelność walidacji, ale jednocześnie były optymalnie dobrane do branży i możliwe do spełnienia przez różne podmioty.

dr Natalia Kopeć-Panek

W publikacji można znaleźć praktyczne wskazówki i rozwiązania zebrane przez doświadczonych ekspertów metodycznych z IBE PIB wspierających przygotowanie opisów kwalifikacji.

Agnieszka Grabowska

Poradnik zawiera cenne uwagi dotyczące przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji. Omówiono w nim także różnice pomiędzy programem studiów podyplomowych a opisem kwalifikacji nadawanej po ich ukończeniu oraz pokazano, w jaki sposób można wykorzystać efekty uczenia się zawarte w programie studiów do opisania kwalifikacji.

dr Małgorzata Musialik

Niniejsza publikacja uwzględnia aktualny stan prawny, w tym m.in. najnowsze zmiany w Ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji. Przedstawia także zagadnienia związane z włączaniem kwalifikacji wolnorynkowych, sektorowych i podyplomowych do ZSK.

Alicja Wawer

INSTYTUT BADAŃ EDUKACYJNYCH
Państwowy Instytut Badawczy

Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy
ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa
tel. (22) 241 71 00, www.ibe.edu.pl
ISBN: 978-83-68313-75-8